Forslag til program for konsekvensutredning etter petroleumsloven for det tidligere omstridte området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør

Behandling av mottatte høringskommentarer til forslaget

Programforslaget ble sendt til 160 parter samt lagt ut offentlig for høring i perioden 24. november 2011 til 29. februar 2012. Det er mottatt tilbakemelding og kommentarer fra følgende parter:

- Alta kommune
- Arbeidsdepartementet/Petroleumstilsynet
- Direktoratet for naturforvaltning (DN)
- Finnmark fylkeskommune
- Fiskeri- og kystdepartementet
- Fiskeridirektoratet
- Forskningsrådet
- Forsvarsbygg
- Fylkesmannen i Finnmark
- Fylkesmannen i Rogaland
- Greater Stavanger (på vegne av 13 organisasjoner)
- Havforskningsinstituttet
- Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif)
- Kystverket
- Landsorganisasjonen (LO)
- Loppa kommune
- Luftfartstilsynet
- Meteorologisk institutt
- Miljøverndepartementet
- Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES)
- Naturviterne
- Norges fiskarlag
- Norges kystfiskarlag
- Norges vassdrags og energidirektorat (NVE)
- Norsk Ornitologisk Forening
- Norsk polarinstitutt
- Nærings- og handelsdepartementet
- Næringslivets hovedorganisasjon (NHO) nord
- Oljeindustriens landsforening (OLF)
- Petro Arctic
- Rederiforbundet
- Sametinget
- Statens strålevern
- Troms fylkeskommune
- WWF, Naturvernforbundet, Greenpeace, Sabima, Natur og Ungdom, og Bellona
- Zero

Det er mottatt enkelte kommentarer av mer prinsipiell karakter og med lignende innhold fra flere parter. Disse er behandlet samlet innledningsvis. De detaljerte kommentarene er videre behandlet enkeltvis i det etterfølgende, presentert alfabetisk etter høringsinstans.

1. Vurdering av generelle problemstillinger/innspill

Kunnskapsgrunnlaget og forholdet til naturmangfoldloven

Fra flere hold er det påpekt et behov for ytterligere kunnskap om naturressurser og miljøforhold i området. I forslaget til program for konsekvensutredning har departementet referert til vurderinger i siste oppdatering av forvaltningsplanen (Meld. St. 10 (2010-2011)):

"Kunnskapsstatusen i dette området skiller seg ikke vesentlig fra andre deler av Barentshavet, kanskje med unntak av geologisk kartlegging av petroleumspotensialet. "

Kunnskapen om området er ikke fullstendig, men på et tilsvarende nivå som for tilgrensende områder mot vest, som er åpnet for petroleumsvirksomhet. På dette grunnlag vurderer departementet at kunnskapsnivået om miljøforhold og naturressurser er tilstrekkelig for vurdering av åpningsspørsmålet. Som del av åpningsprosessen arbeides det videre med å identifisere områder hvor mer kunnskap er ønskelig før eventuell aktivitet settes i gang, og eventuelt områder for spesiell oppfølging og overvåking etter åpning.

Fra flere hold er det i denne sammenheng også henvist til naturmangfoldloven (lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold). I henhold til § 2 gjelder loven på norsk landterritorium, herunder innsjøer og vassdrag, og i Norges territorialfarvann. På kontinentalsokkelen og i Norges økonomiske sone gjelder §§ 1, 3 til 5, 7 til 10, 14 til 16, 57 og 58 så langt de passer.

Høringsinstanser viser til lovens § 8, som sier at offentlige beslutninger så langt det er rimelig skal bygges på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Denne bestemmelsen er en retningslinje til myndighetene om at det kunnskapsgrunnlaget som legges til grunn for offentlige beslutninger skal være faktabasert, så langt det anses rimelig (kost/nyttebetraktning).

Også lovens § 10, som sier at "e*n påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for"* blir trukket frem. Denne bestemmelsen er også en retningslinje for utøvelse av offentlig myndighet. I denne sammenhengen vil det si at konsekvensutredningen så langt det er rimelig bør søke å vektlegge den antatt samlede belastningen på økosystemet i Barentshavet.

Noen høringsinstanser sier at en god KU først kan gjennomføres når det foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag. Det vises til at dagens kunnskap om evt. langtidseffekter av petroleumsvirksomhet på dyre- og planteliv i havet er minimal. Videre at det er et betydelig

kunnskapsbehov knyttet til samlet belastning (jfr. § 10). En høringsinstans mener derfor at den foreslåtte tidsplanen for KUen bryter med § 8 i naturmangfoldloven. Departementet er ikke enig i dette. Konsekvensutredningen er en sentral del av det beslutningsgrunnlaget Stortinget trenger for å ta stilling til åpning av et område for petroleumsvirksomhet. Noen høringsuttalelser viser til at evt. petroleumsvirksomhet i området vil "*medføre en stor konflikt med naturmangfoldet*" og at "*økt petroleumsaktivitet ikke er forenlig med Norges internasjonale og nasjonale klimaforpliktelser*". Uttalelsene begrunnes ikke nærmere. Norges klimapolitikk er fremlagt for Stortinget i Meld. St. 21 (2011-2012).

Høringsinstanser sier at retningslinjene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 skal legges til grunn for offentlige beslutninger om petroleumsvirksomhet. Dette er riktig – retningslinjer er utgangspunkt for konkrete vurderinger og avveininger.

Det er imidlertid ikke slik at hele loven, unntatt §§ 11, 12 og 13, gjelder i økonomisk sone. Naturmangfoldloven gjelder ikke her (eller på sokkelen), unntatt § § 1, 3 til 5, 7 til 10, 14 til 16, 57 og 58 så langt de passer.

Noen instanser påpeker korrekt at lovens § 9 sier at offentlige beslutninger som fattes uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap (jfr. § 8), skal baseres på føre-var-prinsippet. Formålet med KUen er å samle og sammenstille kunnskapsom til slutt anses god nok til å gi en anbefaling i spørsmålet om åpning for Stortinget. § 8 krever at kunnskapen skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Scenarier som grunnlag for utredning, inkludert akuttutslipp

Det er mottatt flere kommentarer som går på utarbeidelse av scenarier; hva disse skal inneholde, lokalisering, type petroleum, utslippsscenarier. Flere har også ytret ønske om å delta i utarbeidelse av disse.

Primært skal scenariene relateres til geologisk kunnskap om området. Departementet har derfor tildelt Oljedirektoratet oppgaven med å utarbeide scenariene. For enkelte områder/deler av områder er den geologiske kunnskapen mindre enn for andre områder, og det er da større usikkerhet knyttet til eventuelt funn av petroleum. Som en føre-vár-tilnærming for utslippsscenariene har departementet derfor for enkelte punkter lagt til grunn funn av olje, selv om Oljedirektoratet har større tro på funn av gass. Det er også valgt å gi en bred geografisk dekning på utslippspunkter. Dette for å sikre gode miljøvurderinger og å ta høyde for den usikkerheten som finnes. Når det gjelder etablering av utslippsscenarier (oljetype, utblåsningsrate og -varighet) bygger denne på geologisk kunnskap. Et spenn av utslippsrater og -varigheter vil bli analysert for å fange opp usikkerhet som vurderes som relevant. Dette vil således danne utgangspunkt for et bredt spekter av utslippsscenarier.

Forholdet til klimaforpliktelsene

Fra enkelte hold er det gitt innspill som går på åpning av nye områder i forhold til Norges nasjonale mål og internasjonale klimaforpliktelser.

Regjeringens overordnede mål i klimapolitikken er å bidra til å begrense den menneskeskapte temperaturstigningen til maksimalt to grader i forhold til førindustrielt nivå. Med referanse til Klimameldingen (Meld St. 21 (2011-2012)) vil regjeringen forene rollen som stor energiprodusent med en ambisjon om å være ledende i miljø- og klimapolitikken gjennom å fortsette å utnytte petroleumsressursene samtidig som arbeidet med å effektivisere aktiviteten på kontinentalsokkelen skal videreføres. Åpning av tidligere omstridt område i Barentshavet sørøst vil vurderes i denne sammenheng.

For de scenariene som legges til grunn for konsekvensutredningen er det etablert utslippsprognoser. Prognosene for scenariene etableres basert på et gjennomsnitt for sokkelen, som inkluderer felt med elkraft fra land. Disse prognosene vil presenteres sammen med nasjonale prognoser.

2. Vurdering av spesifikke innspill og kommentarer

Nedenfor følger en gjennomgang av de spesifikke innspill og kommentarer som er mottatt. Vurderingen er presentert for hver høringspart i alfabetisk rekkefølge.

Alta kommune

Høringskommentar	OEDs vurdering
Alta kommune stiller seg positiv til åpning av Barentshavet Sør til olje- og gassleting, da det kun er med jevn tilførsel av leteareal at landet opprettholder kompetanse- og aktivitetsnivået i en stor og viktig næringen. For Nordområdene spesielt vil nye leteareal her øke aktiviteten i nord, og dette vil være med på å sikre vekst og utvikling i fylket. Alta kommune påpeker derimot viktigheten av følgende områder i konsekvensutredning:	Kommentaren tas til orientering.
Konsekvenser økt petroleumsvirksomhet vil ha for samfunnet. Alta — en av landets sterkest voksende byer, og som største by i Finnmark, med høgskole og god infrastruktur vil være i influensområdet for utvidet virksomhet i Barentshavet, og må således inngå i konsekvensutredningen.	Konsekvenser for samfunn vil utredes på ulike nivå for ulike tema. For tema som utredes på regionalt nivå vil Alta inngå som en naturlig del.
Ulike scenarier for transportløsninger må utredes og konsekvenser for ilandføring eller forlengelse av gassrørledningen må avklares ift	Transport- og infrastrukturløsninger vil utredes i henhold til de scenarier for aktivitet som defineres av Oljedirektoratet.

ringvirkninger og næringsvirksomhet de ulike alternativer gir.	
Kraftsituasjonen må utredes godt, og konsekvenser ift elektrifisering må avdekkes.	Muligheter og behov/utfordringer knyttet til bruk av elkraft for petroleumsvirksomhet og tilhørende infrastruktur vil utredes jfr. kapittel 3.2.2. i programforslaget.
All aktivitet i Barentshavet må anses som kystnært og da blir kystnær beredskap spesielt viktig — både ift oljeinstallasjoner og økt skipstrafikk langs kysten.	Store deler av utredningsområdet ligger i betydelig avstand fra kysten. Kystnær beredskap er likevel relevant for deler av området og vil belyses i arbeidet som foreslått i programforslagets kapittel 3.2.4.

Arbeidsdepartementet/Petroleumstilsynet

Arbeidsdepartementet har bedt om Petroleumstilsynets vurdering. Petroleumstilsynet hadde følgende kommentarer:

Høringskommentar	OEDs vurdering
I utredningsprogrammet, ref kap 3 "Forslag til utredningsprogram", vil det etableres scenarier/ fremtidsbilder for eventuell petroleumsvirksomhet i området. I vurderingene må en for alle fasene (utforskning, utbygging, produksjon, avslutning av virksomhet) ta hensyn til områdespesifikke forhold som kan variere betydelig innen åpningsområdet. I tillegg til de områdespesifikke forholdene som er nevnt ber vi om at man også tar med aktuelle forhold som er omtalt i rapporten "Technology and Operational Challenges for the High North. Denne er utarbeidet av IRIS og Universitetet i Stavanger på oppdrag fra Petroleumstilsynet. I utredningen bør en også gjennomgå resultatene for Barents 2020 for å identifisere relevante forhold for etableringen av scenarier/ fremtidsbilder. Det samme gjelder for underlagsrapporter som Ptil utarbeidet ifm oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten	Kommentaren tas til etterretning. Nevnte IRIS/UiS-rapport er referert til i forslaget til utredningsprogram, og tema som der er angitt vil utredes i enkelte grunnlagsstudier. Tilsvarende gjelder for resultater fra Barents 2020-arbeidet om HMS-standardisering. Ptils rapporter fra oppdateringen av forvaltningsplanen benyttes blant annet som grunnlag for miljørisikoanalysen.
Det kan synes som om iskartet som brukes på side 13 i forslag til program er noe optimistisk. Grunnen til dette er at kartet gjenspeiler de siste 2-3 årene, men det er ikke gitt at det er fornuftig å være så optimistisk for planlegging på lengre sikt. Vi viser spesielt til figur 5 i forslag til program samt til figur 5 i NORSOK N-003. I tillegg er isfiell uteglemt — se for eksempel figur 6 i NORSOK N-003.	Iskartet er basert på data fra Meteorologisk institutt. Som en del av konsekvensutredningen vil dagens forhold og historikk bli beskrevet. Videre vil det bli laget prognose for relevante forhold som isutbredelse og værforhold.

Direktoratet for naturforvaltning

Høringskommentar	OEDs vurdering
Direktoratet for naturforvaltning (DN) mener at målsetningene for hva man ønsker å undersøke må komme klart fram i konsekvensutredningen. Direktiv 2001/42/EC pålegger EUs medlemsland å gjennomføre SEA (strategic environmental assessments). Dette innbefatter å utrede antatte miljøkonsekvenser av planlagte planer og programmer før de vedtas, for å sikre en høy grad av miljøbeskyttelse og for å sikre en bærekraftig utvikling.	Målsettingen for konsekvensutredningen følger av petroleumslovens § 3-1: "…finne sted en avveining mellom de ulike interesser som gjør seg gjeldende på det aktuelle området. Under denne avveiningen skal det foretas en vurdering av de nærings- og miljømessige virkninger av petroleumsvirksomheten og mulig fare for forurensninger samt de økonomiske og sosiale virkninger som petroleumsvirksomheten kan ha". Dette vurderes å ivareta de påpekte forhold i EU direktivet.
En åpningsprosess omfatter vurderinger av videre aktivitet innen et konkret areal. DN sitt syn er at det er viktig at utredningsprosessen omfatter vurderinger og analyser som er relevante for hele arealet i utredningsområdet (inkl. miljø). Disse kan danne underlag for å vurdere hvorvidt konsekvensutredningen gir grunnlag for å gå videre med åpningsprosessen i hele området, eller om det er deler av området som vil være uforenelige med aktivitet av miljøhensyn og evt. andre utfordringer. Videre om det finnes områder som er miljømessig utfordrende og som vil kreve spesielle tilpasninger ved aktivitet. Dette er viktig informasjon som underlag for videre beslutninger i åpningsprosessen, og som bør komme frem i en konsekvensutredning.	Departementet er enig i DN sitt syn på dette. KU-prosessen vil imidlertid fokusere på de antatt viktigste forhold og problemstillinger, basert på de definerte scenarier med tilhørende influensområder. DN har blitt involvert i dialogen med å etablere utslippspunkter som grunnlag for konsekvensutredningen, og flere punkter er tatt inn for nettopp å ivareta de problemstillinger som DN fremhever.
Konsekvensutredningen må være dekkende for det faglige grunnlaget som Stortingets og Regjeringens beslutning om åpning skal baseres på, og DN mener at tilstrekkelig kunnskap om naturmiljøet bør foreligge som underlag for de utredninger og vurderinger som gjennomføres som utgangspunkt for åpningsprosessen. Uten et solid faglig grunnlag for blant annet miljøressurser lar det seg i vår mening vanskelig gjøre å si noe sikkert om konsekvenser av fremtidig aktivitet på miljøressurser, og heller ikke miljørisiko. DN mener derfor at det er svært viktig at det blir tatt grep for å sikre et så godt som mulig kunnskapsgrunnlag for dette området. Med det tidsløpet som er skissert i programmet er det ikke mye rom for å fremskaffe ny kunnskap som underlag for prosessen, og det er også påpekt at det ikke er planlagt. Der det viser seg at kunnskapsgrunnlaget har begrensinger, mener vi at dette må komme tydelig frem i en konsekvensutredning, for å synliggjøre	Det henvises til vurdering av kunnskapsgrunnlaget innledningsvis. For områder med behov for supplerende eller ny kunnskap vil dette adresseres, inkludert en vurdering av beslutningsrelevans av eventuelle mangler.

forutsetninger og begrensninger i konsekvensvurderingene som ligger til grunn for beslutningene som skal tas i åpningsprosessen. Dette mener vi igjen bør legge føringer for videre utvikling av området, slik at man er sikret at kunnskapsgrunnlaget blir kontinuerlig forbedret, og ligger til grunn dersom området/deler av området blir åpnet for petroleumsaktivitet.	
DN mener det bør komme klart frem i konsekvensutredningen hvordan forholdet til naturmangfoldlovens generelle prinsipper skal ivaretas i åpningsprosessen.	Det vises til vurdering innledningsvis.
Under *2.3 Naturressurser og miljøforhold* står det: "Det er vurdert at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i åpningsområdet er tilstrekkelig grunnlag for konsekvensutredning". DN mener at det er vesentlige kunnskapsmangler på enkelte punkter, som vil ha betydning for de vurderinger som skal foretas, spesielt når det kommer til sjøfuglfordeling og forekomster på havet og kunnskap om iskantsamfunnene. Begrensninger i kunnskapsgrunnlaget/datagrunnlaget må tydelig komme fram i utredningen, slik at det gjøres klart hva som kan utredes, og hva man har for lite kunnskapsgrunnlag til å vurdere. Videre bør det klargjøres hvor det evt. vil være behov for ny kunnskap, dersom det skal igangsettes petroleumsvirksomhet innen dette arealet.	Det vises til vurdering innledningsvis. Eventuelle begrensinger i kunnskapsgrunnlaget vil angis. Eventuelle videre prosesser for ny kunnskap vil vurderes av regjering og Storting.
Det nevnes under *2.1 Havområdet i åpningsprosessen* at det aktuelle området grenser mot potensielt isfylte farvann. Dette medfører viktige problemstillinger som vi mener bør bli tillagt stor vekt i konsekvensutredningen. Primærproduksjon og biodiversitet knyttet til iskanten og polarfronten nevnes så vidt i programmet. Begrensninger i kunnskapsgrunnlaget både knyttet til iskanten og polarfronten må klart komme fram, slik at det blir tydelig hva som kan utredes, og hva man har for lite kunnskapsgrunnlag til å utrede.	Det vises til forrige kommentar. Spørsmål relatert til iskant vil adresseres der dette er relevant.
I forslaget til konsekvensutredningsprogram har OED først og fremst fokusert på lunde og krykkje pga at Norge har store hekkebestander av disse artene. DN mener det er viktig å presentere artsbredden og spesielt arter som er tallrike og derfor representer storbrukerne av Barentshavet. Polarlomvi er en slik art og kan karakteriseres som en av de mest sentrale sjøfuglartene i Barentshavet. Som det framgår av figur 1 er polarlomvi tallrik innenfor	Samtlige bestander og forekomster av sjøfugl som vurderes som relevante vil adresseres i KU. En oppdatert statusbeskrivelse utarbeides og vil utgjøre en del av grunnlaget for KU. Russiske data vil også presenteres så langt de er tilgjengelige.

utredningsområdet gjennom hele året (Fauchald 2011) og opptrer i tettheter man ellers finner utenfor hekkekolonier av lomvi i Skottland sommerstid (Fauchald 2011). I likhet med andre alkefugler er også polarlomvi en art som scorer høyt på sårbarhet overfor olje (Oil Vulnerability Index 77,2 for alkefugler Camphuysen 1989). I hekketiden ligger utredningsområdet i stor grad utenfor normal aksjonsradius for hekkende fugler, selv om den sørligste delen er innenfor aksjonsradiusen til hekkefugler på bl.a. Hornøya. For det ikke-hekkende segmentet og fugler som gir opp hekking, samt for hekkefugler utenfor hekketiden er det imidlertid grunn til å tro at området både kan ha funksjon som viktig beiteområde og trekk-korridor. De store tetthetene som er modellert for polarlomvi gjennom hele året tyder på at ulike bestander bruker området til ulike tider både som overvintringsområde og som et område de trekker igjennom på høsten bl.a. fra koloniene på Novaja Semlja (svømmetrekk). Loggerstudier av polarlomvi fra Hornøya har vist at de bruker østlige deler av Barentshavet hele vinteren. Likevel er det nok trolig fugl fra russiske kolonier (Frans Josef Land og Novaja Semlja) som bidrar mest. Bestandstilhørighet hos fuglene i området er i stor grad ukjent. Dermed er det også vanskelig å påvise konsekvenser av et eventuelt akutt oljeutslipp på bestandsnivå. I og med at dette nå er norsk rettighetsområde påhviler det Norge også et naturforvaltningsansvar - for bl.a sjøfugl. Dette ansvaret inkluderer innsikt i sjøfuglenes fordeling i og bruk av området gjennom året, som grunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning. Kombinasjonen av områdets potensielle betydning som petroleumsprovins og forhøyet risiko for uhell (ved leting/utbygging/drift) med potensielt store negative konsekvenser for sjøfugl tilsier at slike data må innhentes og legges til grunn for både helhetlig analyse av konsekvenser og evt. videre planlegging av petroleumsaktivitet ved evt. åpning av hele/deler av arealet.	
Nye arbeidsmetoder gjør at vi nå også effektivt kan tilegne oss ny kunnskap som er av stor betydning for en faglig tilfredsstillende vurdering av miljøverdier (sjøfugl/habitat), risiko og sårbarhet. Bruk av lysloggere for å undersøke vandringene til sjøfugl er i ferd med å revolusjonere vår kunnskap om hvor sjøfuglene	Kommentaren tas til orientering. Departementet er kjent med bruk av lysloggere for å spore sjøfugl sine geografiske vandringer mellom sesongene, og har delfinansiert bruk av dette for Jan Mayen. Dette vurderes ikke å være en metodikk som konkret vil kunne benyttes som en del av pågående KU, men data som innsamles vil

oppholder seg utenom hekkesesongen. Analyser av enkeltindividers habitatbruk vil, i kombinasjon med åpent hav studiene, kunne gi ny kunnskap om bla spesielt sårbare områder. Fordi man i tillegg har kunnskap om hvor fuglene kommer fra, får man i motsetning til tradisjonelle åpent hav studier informasjon om bestandstilhørighet. I tillegg vil loggerstudier kunne si noe om både kjønns- og aldersfordeling samtidig som det vil kunne avdekke hvorvidt ulike bestander bruker ulike områder gjennom ulike tider på året. Å kunne si noe om timingen til når hannene ankommer utredningsområdet i forhold til hunnene vil kunne si noe om sårbarheten på et mye mer detaljert nivå. En helhetlig plan for et slikt initiativ med systematisk og koordinert bruk av lysloggere er under utarbeiding i regi av NP og vil kunne tilpasses behov og prosesser i forbindelse med petroleumsaktiviteten bla i Barentshavet. Initiativet er tilpasset SEAPOPs fagprofil og infrastruktur og representerer et vesentlig synergimoment. Både planlegging og implementering av initiativet er nært koplet til det bilaterale ekspertnettverket og CAFFs ekspertgruppe (CBird) (se også 3.2.4). Som norsk forvaltningsmyndighet for sjøfuglforekomstene i disse områdene, vil DN anbefale at det tas grep for å bidra til rask iverksetting av initiativet.	være relevant for eventuell fremtidig virksomhet i området, inkludert i miljørisikoanalyser.
Under *2.3.5 Havbunn* står det beskrevet at det gjennom Mareano er blitt gjort en kartlegging av området i 2011. Denne kartleggingen var kun en dybdekartlegging, og i Mareano sine planer for 2012 er det så vidt DN kjenner til heller ikke planlagt noen kartlegging av biologisk mangfold i området. Det vises også til kunnskap om bunnfauna fra arbeid utført av Havforskningsinstituttet gjennom de norsk – russiske miljøundersøkelsene. Det er ikke beskrevet i programmet hva disse undersøkelsene dekker av havbunnskartlegging, men DN forutsetter at all tilgjengelig kunnskap om bentiske miljøverdier og naturtyper blir presentert i konsekvensutredningen, og lagt til grunn for de vurderingene som gjøres. DN mener at kunnskapsgrunnlaget knyttet til havbunnen i området virker å være begrenset. Dersom det ikke gjøres noen ytterligere kartlegging av havbunnen i det aktuelle området som en del av åpningsprosessen, mener DN at det må legges til	Kunnskap om havbunn er av spesiell viktighet for konkret virksomhet, og for eventuelt å stille særskilte vilkår til denne. Før konkret virksomhet kan forventes i aktuelt område vil MAREANO ha gjort en kartlegging som også omfatter bentiske miljøverdier og naturtyper. For all petroleumsvirksomhet stilles også krav til konkrete undersøkelser og tiltak for å unngå skade på sårbar bunnfauna lokalt. Hensynet til sårbar bunnfauna er godt ivaretatt innenfor dagens regelverk.

grunn i konsekvensutredningen at kunnskapen om havbunnen og miljøverdier der er svært begrenset. Uten kunnskap om havbunnen er det ikke mulig å identifisere eventuelle områder med forekomster av sårbare arter og habitater som burde vært skjermet for petroleumsvirksomhet i en åpningsprosess eller vært gjenstand for spesielle reguleringer ved evt. Fremtidig petroleumsvirksomhet. Hvordan evt. sårbare arter/habitater som ennå ikke er identifisert kan ivaretas dersom området åpnes for petroleumsvirksomhet, bør omtales i konsekvensutredningen.	
Barentshavet er et svært viktig område for flere av våre viktige kommersielle fiskearter. DN mener at det også må fokuseres på ikke-kommersielle arter i konsekvensutredningen, og er positive til at OED viser til at de tenker å bruke ny kunnskap som inkluderer ikke-kommersielle arter i arbeidet med utredningen. Det står ikke beskrevet hvilke arter dette gjelder, men DN forutsetter at alle arter som kan tenkes å bli berørt av fremtidig aktivitet blir inkludert i utredningene.	HI har nylig utgitt en publikasjon som omhandler kjente fiskearter i Barentshavet, og deres utbredelse. Vurderinger opp mot disse vil gjøres der det er relevant. Normalt vil miljørisikovurderinger fokusere på indikatorbestander, noe som også vil være tilfellet i denne sammenheng.
I programmet nevnes en rekke arter sjøpattedyr som har eller kan ha en tilknytning til Barentshavet. I utredningsarbeidet vil det være viktig å undersøke hvorvidt potensiell petroleumsaktivitet innen utredningsområdet, kan komme i konflikt med viktige arealer for sjøpattedyr, herunder isbjørn. DN mener det er viktig å ha god kunnskap om hvilke sjøpattedyr som befinner seg i det området som kan tenkes å bli berørt av fremtidig utbygging gjennom året, for best mulig å kunne vurdere miljørisiko og konsekvenser av aktiviteten. Evt. begrensinger i kunnskapsgrunnlaget, og mulighetene til å utrede konsekvenser må komme tydelig fram.	Kunnskap om forekomst av sjøpattedyr vil legges til grunn i KU. Det henvises for øvrig også til kommentar fra HI om dette temaet. Som en del av KU-arbeidet vil Norsk polarinstitutt beskrive utbredelse av isbjørn, og tilgjengelige data vil gjøres tilgjengelig for arbeidet.
Under *3.1 Scenarier og forutsetninger* står det at det jobbes med å utarbeide scenarier som skal ligge til grunn for konsekvensutredningen. Det står at de viktigste faktorene for etablering av scenarier er geologisk kunnskap og forventinger om funn av petroleum, og / eller gass. Oljedirektoratet har foreløpig identifisert fire områder innen åpningsområdet som et grunnlag for scenarier. I dem er det lagt til grunn en forventing om funn av henholdsvis gass og olje. Det er videre presisert at det er betydelig usikkerhet om forventede petroleumsressurser i området.	DNs uttalelse tas til orientering. Flere punkter enn i forslaget til program er tatt med i arbeidet for å dekke relevante miljøproblemstillinger. Enkelte av punktene er lagt til områder med lav sannsynlighet for funn av petroleum. DN har vært holdt orientert om arbeidet med etablering av utslippspunkter og utslippsscenarier. Departementet understreker at det for ev. senere, konkrete petroleumsaktiviteter som leteboringer og utbygginger, stilles krav om konsekvensutredninger for den spesifikke aktivitet. Konsekvensutredningen i åpningsprosessen er ikke ment å erstatte disse.

Slik vi ser det er ikke disse punktene og scenariene dekkende for å vurdere miljøkonsekvenser og miljørisiko i hele utredningsområdet, som underlag for videre åpningsprosess. Spesielt mhp risikoen for akuttutslipp er DN sitt syn er at det i en åpningsprosess vil være viktig at det etableres et sett punkter for analyse, som er relevante for å gjøre overordnede vurderinger av oljedrift, miljøkonsekvenser, miljørisiko og videre beredskapsmessige utfordringer i hele utredningsarealet. Videre bør det konservativt legges til grunn funn av olje, eller alternativer med både olje og gass, da det er store usikkerheter knyttet til forventede petroleumsressurser i området. Dersom OD sine vurderinger tilsier at det kun er relevant å etablere scenarier i deler av utredningsområdet, videre at miljøkonsekvenser og miljørisiko vurderes i en begrenset del av utredningsområdet, så bør området som vurderes relevant for utredningsprosessen og videre åpningsprosessen skrenkes tilsvarende inn. Dersom hele utredningsområdet skal inngå i videre åpningsprosess, må hele utredningsområdet dekkes av utredningene. I en åpningsprosess vil det være viktig å avdekke om det er deler av området som er forbundet med spesielle miljøutfordringer/miljørisiko sammenlignet med andre deler av området. Det bør fremkomme data som kan benyttes til å vurdere om det er områder innen utredningsområdet der det ikke bør iverksettes petroleumsvirksomhet av miljøhensyn, videre om det er områder der det vil være behov for spesielle tilpasninger og vilkår dersom det skal være fremtidig petroleumsvirksomhet der. DN mener det for utredning av oljedrift og miljørisiko bør etableres et sett scenarier/geografiske punkter med utslipp av olje som dekker de viktigste kjente utfordringene knyttet til evt. aktivitet i ulike deler av utredningsområdet.
Av disse bør det blant annet legges til grunn et scenario med funn av olje lengst nord mot potensielt isfylte områder, for å synliggjøre oljens drift og spredning i forhold til iskanten, og mulige konsekvenser for viktige biologiske ressurser knyttet til is. Tilsvarende mener vi det bør legges til grunn et kystnært punkt med funn av olje lengst syd i det aktuelle området, for å

synliggjøre miljøkonsekvenser av et akuttutslipp av olje i dette området (spesielt kysten og de store sjøfuglkoloniene)Det er også viktig med scenarier som dekker evt. Andre områder hvor det kan forventes større forekomster av sårbare arter, eller hvor man basert på strømdata ser at evt. utslipp vil kunne påvirke ulike deler av utredningsområdet og havområdene rundt.	
Kommentarer til *3.2 Relevante problemstillinger for konsekvensutredninger* Det står i programmet at regulære utslipp til sjø og luft, samt andre miljøkonsekvenser av planlagt virksomhet, skal utredes. Det er ikke beskrevet hva som er planlagt å utrede i forhold til dette. DN forutsetter at alle relevante temaer blir inkludert. Mhp utredning av konsekvenser på fisk fra fremtidig aktivitet forutsetter vi at de vil omfatte alle livsstadier hos fisk, samt ikke-kommersielt, så vel som kommersielt viktige arter. Der det er kunnskapsmangler i forhold til det som kan utredes må det komme klart fram. DN mener også at effekter på fisk av akustisk støy i forbindelse med seismikkaktivitet bør utredes.	Utslipp til luft, sjø samt andre miljøvirkninger utredes. DN m. fl. har vært inkludert i den faglige delen av KU-arbeidet før den offentlige høringen, herunder arbeidsbeskrivelsene for studier på dette området. Utredninger av konsekvenser for fisk vil baseres på eksisterende kunnskap omkring virkninger. Seismikk vil utredes, men i hovedsak relatert til mulige virkninger på fiske og i forhold til adferd hos sjøpattedyr. Se for øvrig kommentar fra WWF m.fl. og svar på dette.
Kommentarer til *3.2.4 Hendelser med akutt forurensning* Scenarier Viser til tekst under scenarier og forutsetninger hvor det påpekes viktigheten av at miljørisiko knyttet til akutt oljeforurensning utredes for et sett scenarier eller geografiske punkter som vil gi relevant informasjon for hele utredningsområdet. Overordnede vurderinger av forskjeller i miljørisiko i ulike deler av utredningsområdet bør være en forutsetning i beslutningsgrunnlaget når nye områder for petroleumsvirksomhet skal besluttes. DN mener det er svært viktig i en åpningsprosess å gi det overordnede bildet på hvordan petroleumsaktivitet kan påvirke området og de tilhørende miljøverdiene, spesielt mhp oljedrift, miljørisiko og videre beredskapsmessige utfordringer, og at dette ikke kan gjøres uten å inkludere scenarier i områder av utredningsområdet hvor de miljømessige utfordringene knyttet til miljø forventes størst. Gitt de usikkerhetene som er i området, kan man ikke begrense hva man utreder i en åpningsprosess ut i fra usikre antagelser og vurderinger. Dette vil begrense	Det henvises til kommentarer over vedrørende scenarier. Scenarier for akuttutslipp er etablert i samarbeid med relevante direktorater og tilsyn. Punkter for utslipp er primært etablert for å være i samsvar med forventningen om funn av petroleum, sekundært for å fange opp spesielle miljøutfordringer. Det er således etablert utslippspunkt også kystnært.

beslutningsgrunnlaget for videre viktige avgjørelser om aktivitet i området.	
Sjøfugl I 2.3.6 Sjøfugl beskrives kunnskapsstatus for sjøfugl som skal danne basis for konsekvensutredningen. Noen få enkeltarter er trukket fram og vi vil påpeke at konsekvensutredningen må omfatte alle relevante sjøfuglarter, herunder sentrale arter som ismåke, alkekonge, polarlomvi, havhest, praktærfugl og stellerand. I og med at kunnskapsgrunnlaget for sjøfugl er til dels svært mangelfullt ber vi om at dette blir synliggjort og at det også beskrives en plan for hvordan denne utfordringen (bestandstilhørighet, utbredelsesdynamikk, habitatbruk etc.) best kan håndteres. Et tilfredsstillende kunnskapsgrunnlag for de dynamiske sjøfuglresurssene i Barentshavet er viktig i alle faser av planlegging og drift. Vi har i kommentar til statusbeskrivelsen vist at det foreligger konkrete planer som kan tette viktige kunnskapshull for dette området. Vi imøteser også at man også i den grad det er relevant, i omtaler av ulike arter og tema relaterer føringer for bevaring av sjøfuglbestandene som er gitt nasjonalt og internasjonalt.	Som beskrevet ovenfor vil det etableres en kunnskapsstatus for alle relevante arter/bestander.
Sjøpattedyr Under *3.2.4 Hendelser med akutt forurensing* står det: ”Vurdering av miljørisiko i forhold til tilstedeværende naturressurser og økosystem” skal utredes. Sjøpattedyr blir her ikke nevnt som en gruppe som skal vurderes, DN mener relevante arter sjøpattedyr må inkluderes i utredningene.	Sjøpattedyr vil inkluderes i vurderingene, og i analysene dersom datagrunnlaget tillater dette.
Beredskap DN mener det er svært viktig at alle forhold rundt beredskap mot akutt forurensning blir diskutert grundig i konsekvensutredningen, da inkludert utfordringer og begrensninger. Det må vurderes om det vil være mulig å etablere effektiv oljevernberedskap ved petroleumsaktivitet i alle deler av utredningsområdet. DN vil for øvrig vise til Klif sine vurderinger knyttet til beredskap mot akutt forurensning.	Kommentaren er i henhold til intensjonene i KU-prosessen, og beredskap mot akutt forurensning vil være gjenstand for en egen grunnlagsstudie som en del av KU.

Fiskeri- og kystdepartementet

Det henvises til spesifikke kommentarer fra underliggende etater. I tillegg har FKD følgende kommentarer:

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det framgår at regulære utslipp til sjø skal vurderes, herunder konsekvensene av utslipp av produsert vann. Fiskeri- og kystdepartementet har en rekke ganger pekt på det uheldige i å basere petroleumsvirksomheten på at produsert vann skal slippes til sjø. Produsert vann inneholder en stor mengde forskjellige oppløste kjemiske forbindelser, løst ut fra reservoaret og fra oljen. Sammensetningen av kjemiske forbindelser kan være forskjellig fra brønn til brønn og gjennom den enkelte brønns levetid. Det er derfor vanskelig og tidkrevende til en hver tid å holde oversikt over hvilke kjemiske forbindelser som slippes ut i det marine miljø. Mange av de kjemiske forbindelsene som finnes i det produserte vannet klassifiseres som miljøgifter. Dette kan være tungmetaller, organiske eller radioaktive forbindelser. Dagens renseteknologi, som er utformet for å redusere mengden olje i det produserte vannet, fanger heller ikke opp de fleste oppløste komponentene. Vi mener derfor det er viktig at det legges vekt på å utrede tiltak for å unngå utslipp til sjø. Vi vil i denne sammenheng også gjøre oppmerksom på at utslipp i det "nye norske havområdet" meget lett vil kunne havne inn i russisk økonomisk sone. Tidligere representerte "det omstridte område" en slags buffer mot russisk sone, noe som reduserte mulighetene for konflikt om grenseoverskridende forurensning. Vi tror det kan være fornuftig å inkludere dette aspektet når det skal vurderes hvordan produsert vann skal behandles.	Konsekvensutredningen vil belyse mulig innhold i vann som slippes ut, hvordan det kan tenkes å spres, nedbrytning og mulige virkninger på marint liv. Dette vil også omfatte mulig spredning til russiske områder dersom det vurderes å være relevant. Tiltak for å unngå utslipp til sjø vil bli belyst.
Det framgår av forslaget at arealbeslag og konsekvenser av akuttutslipp skal utredes. Vi mener det er viktig å få belyst denne problematikken. Programforslaget foreslår også å utrede "operasjonelle ulemper, herunder skremmeeffekter ved seismikkskyting". Til dette siste vil vi bemerke at vi tviler på hensiktsmessigheten av en ny utredning om	Kommentaren om skremmeeffekter tas til etterretning. Departementet er enig med FKDs vurdering, men vil samtidig presisere at dagens kunnskap på området vil benyttes i de vurderingene som skal gjøres i KU. Departementet har vurdert innkomne kommentarer fra FKDs underliggende etater, og

skremmeeffekter. Vi mener problemet omkring seismiske undersøkelser og fiskeriaktivitet kan og bør løses uten nye utredninger om skremmeeffekt. Her viser vi til det initiativ som er tatt mellom OED og FKD for å få revitalisere dialogen mellom næringene, herunder dette problemkomplekset. Vi ber som nevnt innledningsvis, Olje- og energidepartementet ta hensyn til våre ytre etaters merknader slik disse framgår av de vedlagte brev. Fiskeri- og kyst-departementet regner også med at kompetansen til våre etater blir nyttet i utarbeidingen av konsekvensutredningen. Utover dette har vi ingen ytterligere merknader.	har innledet samarbeid med flere av disse i utredningsarbeidet.

Fiskeridirektoratet

Høringskommentar	OEDs vurdering
Fiskeridirektoratet har gjennomgått programmet, og Olje- og energidepartementet (OED) har hatt dialog med oss tidlig i prosessen. I denne fasen av konsekvensutredningen finner vi forslaget til program tilfredsstillende presentert ut fra et fiskerifaglig perspektiv. Til orientering så har Fiskeridirektoratet v/ Utviklingsseksjonen svart ja på en henvendelse fra OED om å utarbeide en aktivitetsbeskrivelse for det tidligere omstridte området I Barentshavet SØ. Beskrivelsen planlegges sluttført medio mai. Fiskeridirektoratet har ingen øvrige merknader til programmet.	Kommentaren tas til orientering. FDIR er involvert i arbeidet med å utarbeide en aktivitetsbeskrivelse for fiskeriene i området.

Finnmark fylkeskommune

Høringskommentar	OEDs vurdering
Finnmark fylkeskommune er positive til at OED nå har startet prosessen med åpning av havområdet i Barentshavet sør, vest for avgrensningslinjen, og at prosessen skal gjennomføres på så kort tid som mulig.	Kommentaren tas til orientering.
Finnmark fylkeskommune er tilfreds med at åpningsprosessen med konsekvensutredning gjennomføres i henhold til gjeldende bestemmelser i petroleumsloven.	Kommentaren tas til orientering.
Utredningene skal gjøres på bakgrunn av et godt datagrunnlag, og Finnmark fylkeskommune	Seismiske undersøkelser ble igangsatt i 2011 og videreføres i 2012. For denne initielle

anmoder om at OD snarest gjennomfører innsamling av 3D-seismikk, slik at man får et sikrere grunnlag for å anslå ressurspotensialet i området. Videre er det viktig å sikre at seismikk-innsamlingen skjer etter god dialog med fiskerinæringsinteressene.	kartleggingen av store områder vil 2D benyttes. Aktivitetene følger vanlige regler for informasjon til fiskerne og med fiskerikyndig person om bord i seismikkskipet.
Finnmark fylkeskommune støtter departementets vektlegging av å utrede mulige negative konsekvenser for miljø, næring og samfunn.	Kommentaren tas til orientering.
Beredskap må spesielt vektlegges og tilpasses arktiske forhold.	Beredskap for det aktuelle området er gjenstand for spesifikke vurderinger blant annet gjennom en egen delutredning.
Finnmark fylkeskommune vil understreke viktigheten av grundige analyser av positive konsekvenser av petroleumsvirksomheten, og at det settes et særlig fokus på lokale og regionale ringvirkninger. Det er viktig at ringvirkningsanalyser knyttes til de ulike utviklingsscenariene slik at lokale og regionale ringvirkninger kommer tydelig fram. Analysene må gi en god beskrivelse av hvordan ringvirkningene vil arte seg i de ulike utviklingsscenariene.	Kommentaren tas til etterretning. Nevnte tema inngår i en studie hvor en, basert på scenariene for petroleumsvirksomhet, vurderer ringvirkninger for lokalt og regionalt næringsliv.

Fylkesmannen i Finnmark

Høringskommentar	OEDs vurdering
Fylkesmannen i Finnmark mener forslaget til program for konsekvensutredning dekker de områder og problemstillinger som berøres av en eventuell petroleumsvirksomhet i Barentshavet sør.	Kommentaren tas til orientering.
Fylkesmannen i Finnmark forventer spesielt grundige konsekvensutredninger av negative konsekvenser for natur og miljø i et sårbart område. Det gjelder utslipp til sjø, utslipp til luft, andre miljøtrusler, akutt forurensning, beredskap og konsekvenser for andre næringer, spesielt fiskeri.	Kommentarene tas til etterretning. De nevnte tema inngår i de konsekvensvurderinger som gjennomføres.
Fylkesmannen i Finnmark er også svært opptatt av de samfunnsmessige konsekvensene dersom området åpnes for petroleumsvirksomhet. Det er svært viktig for Finnmark at en slik virksomhet gir positive lokale og regionale ringvirkninger. Det er en forutsetning at dette perspektivet ivaretas i scenarier, analyser og utredningsprogram.	Kommentarene tas til etterretning. Dette er et sentralt utredningstema i prosessen.

Forskningsrådet

Forskningsrådet finner programmet godt gjennomarbeidet og dekker de relevante problemstillinger i forbindelse med utredning av mulig fremtidig petroleumsaktivitet i området, men har noen kommentarer som de mener vil styrke utredningen ytterligere:

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det er vurdert at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i åpningsområdet er tilstrekkelig som grunnlag for konsekvensutredning. Vi er i utgangspunktet enig i dette, men ønsker å peke på viktigheten av å ha tilstrekkelig kunnskap om bakgrunnsnivåer av forurensning i vann, sedimenter og ikke minst organismer for å kunne vurdere konsekvenser av eventuelle nye utslipp i området. Dette er et område vi mener bør styrkes.	Det finnes en del kunnskap allerede innen de påpekte forhold, blant annet gjennom de norsk-russiske forskningstoktene styrt av HI. Kunnskap om kontaminering av sediment er for eksempel også presentert gjennom AMAP. Departementet mener dette er tilstrekkelig kunnskap for å starte KU-prosessen. Dersom kunnskapsgrunnlaget underveis vurderes som utilstrekkelig, vil dette fremkomme i rapporteringen. Før eventuell boreaktivitet starter opp i et spesifikt område skal det, i henhold til norsk regelverk, gjennomføres grunnlagsundersøkelser. Disse skal fremskaffe nettopp den type informasjon som det etterspørres, slik at denne lokalspesifikke kunnskapen benyttes i vurderinger av den konkrete planlagte aktiviteten.
Vurdering av miljørisiko i forhold til tilstedeværende naturressurser og økosystem foreslås utredet. Vi anser at i denne sammenheng er det spesielt viktig å rette fokus på sårbare arter, sårbare livsstadier (egg, larver) samt nøkkelarter i økosystemet og ikke bare "fisk og fugl" slik det foreslås i dokumentet. Per i dag har man ikke gode nok verktøy til å forutsi kronisk økologisk påvirkning som følge av lokale kortvarige effekter på en tilfredsstillende måte. Forsøk gjøres for å linke risikovurderinger til målte effekter ved å bruke såkalte biomarker sensitivity distributions, men metodens brukbarhet er enda ikke vurdert. Det er viktig å ta inn over seg teoretiske risikovurderingers begrensninger i den fremtidige konsekvensutredningen av dette området.	Risikovurderinger relatert til akuttutslipp vil gjennomføres i henhold til etablerte metoder. Her måles risiko i forhold til utvalgte indikatorarter, som normalt skal velges konservativt (dvs. spesielt sårbare eller viktige arter/bestander). Dette favner normalt også strandmiljø og sjøpattedyr i tillegg til relevante arter av fisk og fugl. For risikovurderinger knyttet til regulære utslipp, som det henvises til, vil etablerte metoder bli benyttet. Departementet er kjent med pågående forskning som påpekt, og vil synliggjøre den usikkerhet som eventuelt vil ligge i vurderingene.
Oljedriftsmodellering. En pålitelig oljedriftsmodellering er avhengig av gode data om strømforholdene i området og spesielt nært kysten. Vi vet i dag at strømmodellene som danner input til oljedriftsmodelleringene ikke er gode nok og det kan svekke beredskapen i området. Samtidig med en forbedring av strømmodellen,	De nyeste data fra Meteorologisk institutt er bearbeidet av HI og tilrettelegges for bruk i tilgjengelige oljedriftsmodeller. Disse er ikke tilgjengelige for bruk i arbeidet som nå gjennomføres, men vil kunne anvendes for eventuell konkret fremtidig aktivitet i området.

bør det vurderes å igangsette et måleprogram for å kartlegge strømforholdene, spesielt i de kystnære farvann samtidig. Dette kan mest effektivt gjøres ved å benytte HF radarer fra land. HF radar er en anerkjent metode for å kartlegge overflatestrøm ut til ca. 200 km fra kysten.	Behov for innhenting av nye data vurderes i arbeidet.

Forsvarsbygg

Forslaget er vurdert av Forsvarets ulike avdelinger, og det har her ikke fremkommet merknader.

Forsvarsdepartementet

Forsvarsdepartementet har ingen kommentarer til forslaget til program for konsekvensutredning.

Fylkesmannen i Rogaland

Høringskommentar	OEDs vurdering
Ved ei vurdering av relevante utbyggingsløysingar må det tas omsyn til områdespesifikke forhold med særleg fokus på forhold nemnd under punkt 3.1.	Kommentaren tas til orientering.

Greater Stavanger (på vegne av 13 organisasjoner)

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det er viktig å utrede de regionale og nasjonale samfunnsmessige konsekvenser av forskjellige utviklingsscenarier slik som foreslått i kapittel 3.2.6 i Høringsdokumentet. På den måten kan disse argumentene komme klart fram i den senere politiske debatten om åpning av området. Dette handler spesielt om verdiskaping, næringsutvikling og Nord Norges framtid.	Kommentaren tas til orientering.

Havforskningsinstituttet

Høringskommentar	OEDs vurdering
Generelt dekker forslaget til KU stort sett alle relevante økosystemkomponenter og miljøeffekter. Det er således ingen store tematiske mangler, selv om vi har en rekke spesifikke kommentarer til de ulike temaene.	Basert på de spesifikke kommentarene fra HI er det besluttet å utarbeide en rapport som oppsummerer dagens kunnskap om marine naturressurser innenfor åpningsområdet. Denne rapporten vil således dekke de behov som HI påpekte i forhold til de korte beskrivelsene gitt i forslaget til KU program. Den oppdaterte

	rapporten fra HI legges til grunn for de relevante vurderingene i konsekvensutredningen/grunnlagsstudiene.
HI vil peke på at alle deler av Barentshavet er av stor betydning for en bærekraftig høsting av marine biologiske ressurser, og at forvalting av fiskerier i det tidligere omstridte området har skjedd som en integrert del av fiskeriene i Barentshavet. Forvaltningen har foregått i samarbeid med Russland og i tråd med internasjonale avtaler og råd fra ICES.	Kommentaren tas til orientering.
Generelt er det også slik i innledningen at fiskeriene ikke nevnes eksplisitt, men skjules under benevnelsen nærings- og miljømessige forhold. Med den sentrale betydning de norske og russiske fiskerier har i Barentshavet og i den norske del av det tidligere omstridte området, burde dette tema vært behandlet særskilt i innledningen til høringsprogrammet. Siden forvaltningsregimet for fiskeriene er etablert gjennom en lang historisk prosess bør også forvaltningsprinsippene tas med i et eget avsnitt i innledningen da dette også berører samarbeidet med Russland og er av grenseoverskridende karakter.	Kommentaren tas til orientering. Vurderinger av fiskeriaktivitet i aktuelt område, samt mulige virkninger på dette, vil vies betydelig plass i KU-arbeidet.

Justis- og beredskapsdepartementet

Justis- og beredskapsdepartementet har ingen merknader.

Klima- og forurensningsdirektoratet

Høringskommentar	OEDs vurdering
Klif mener generelt at det bør utvises varsomhet med etablering av petroleumsvirksomhet i områder med sårbar natur og tidvis vanskelige naturforhold. Det tidligere omstridte området ligger langt nord og de klimatiske forholdene vil sannsynligvis være tøffe sammenlignet med norske forhold forøvrig, spesielt med tanke på at det er mye tåke, plutselige værforandringer og fare for ising av installasjoner og utstyr og ikke minst at drivis kan forekomme. Slik det foreligger, ser programmet ut til å berøre de fleste viktige problemstillinger, men det er vanskelig å bedømme om disse vil bli tilstrekkelig redegjort for i konsekvensutredningen.	Kommentaren tas til orientering. De nevnte forhold belyses i konsekvensutredningen.
Det er viktig at det gjennomføres kartlegging av bunnforhold i de områdene hvor dette mangler,	I arbeidet tilstrebes det å benytte all tilgjengelig kunnskap for å ha et best mulig grunnlag for

før det tas stilling til om petroleumsaktivitet er miljømessig tilrådelig. I følge forslaget til program for konsekvensutredning har havbunnen i åpningsområdet blitt kartlagt i regi av MAREANO-programmet i 2011 og dette vil fortsette i 2012, i tillegg til at det allerede finnes en del kunnskap fra Havforskningsinstituttets arbeid om bunnfauna i området. Det er imidlertid ikke planlagt for andre spesifikke feltstudier som en del av konsekvensutredningen. Den underliggende vurderingen er at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i åpningsområdet er tilstrekkelig som grunnlag for konsekvensutredning, basert på utredningene som ble gjort i forbindelse med det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet - Lofoten. Klif foreslår at det innhentes oppdatert kunnskap og miljøfaglige vurderinger fra viktige forsknings- og overvåkingsprogrammer som SEAPOP og Klifs tilførselsprogram i arbeidet med konsekvensutredningen. Det synes ellers som om aktivitetene for å forbedre kunnskapsgrunnlaget er godt ivaretatt.	konsekvensutredningene. Data fra SEAPOP benyttes, og det utarbeides en statusrapport for sjøfugl. Prosessen med kartlegging av området gjennom MAREANO er igangsatt og følger oppsatt program. Tilgjengelige resultater vil benyttes der relevant.
Området som vurderes åpnet har begrenset areal inn mot kysten og øker nordover, og omfatter kun åpent hav. Iskanten ligger normalt nord for området, og kun helt i nordøst kan det enkelte år og måneder forekomme is. Det framgår i høringsdokumentet at den endelige geologiske kartleggingen er forventet å være ferdig våren 2013. Det vises videre til geologisk kunnskap og forventinger om funn av olje og/eller gass som noen av de viktigste faktorene for etablering av scenarier for petroleumsvirksomhet i området omfattet av åpningsprosessen. Det planlegges å ha konsekvensutredningen ferdigstilt og sendt på høring ca. oktober 2012. Klif vil understreke viktigheten av at tilgjengelige resultater fra den omfattende seismikkinnsamlingen blir aktivt brukt i etableringen av scenarier for petroleumsvirksomhet i konsekvensutredningen.	I utarbeidelsen av scenarier for petroleumsvirksomhet og utslippsscenarier er oppdatert geologiske kunnskap lagt til grunn.
Klif mener at utslipp bør unngås så langt det er mulig i sårbare områder, som i de nordlige og sørlige kystnære delene av området omfattet av åpningsprosessen. Det bør legges opp til en streng praktisering av føre-var prinsippet når det gjelder vurdering av mulige effekter av regulære utslipp, og disse vurderingene må omfatte	Den oppdaterte forvaltningsplanen for Lofoten – Barentshavet innførte en endring i regimet for regulære utslipp til sjø, harmonisert med regimet på øvrige deler av norsk sokkel. Dette betyr ikke nødvendigvis at det vil bli utslipp, men at en risikotilnærming ligger til grunn for vurdering av utslipp. I KU arbeidet vil en derfor belyse mulige

mulige konsekvenser for sjøbunn, vannsøyle, luft og land. Dette gjelder særlig i lys av at de tidligere strengere krav for utslipp til sjø under normal drift i Barentshavet enn på sokkelen forøvrig ikke lenger gjelder. De potensielle effektene av utslipp av produsert vann og behovet for avbøtende tiltak må utredes grundig. Operasjoner i dette området vil være svært krevende av flere årsaker. For eksempel vil lavere temperaturer og isingsproblematikk skape et ekstra behov for energi. Det bør redegjøres for i hvilken grad åpning av nye områder i nord påvirker prognoser for nasjonale klimagassutslipp for scenarier med ulike utbyggingsløsninger og omfang. All energikrevende virksomhet knyttet til utforskning og utbygging på de nye områdene bør tas med i slike vurderinger. Som allerede foreslått i programmet er områdebetraktning knyttet til kraft fra land, herunder kraftsituasjon og infrastruktur på land sentralt i dette. På grunn av beliggenheten bør også konsekvenser av utslipp og mulige effekter av partikler og black carbon som oppstår ved avbrenning synliggjøres og redegjøres for.	konsekvenser ved ulike grad av utslipp til sjø, for derigjennom bedre å kunne forstå type og omfang av negative virkninger. De momenter som nevnes vedrørende energiforsyning og utslipp til luft vil utredes i KU-prosessen.
Miljøeffektene av fysiske inngrep og arealbruk i forbindelse med eventuell legging av rørledning, plassering av eventuelle ankere og undervannsinstallasjoner samt utslipp av borekaks må inkluderes i konsekvens-utredningen. Det må særlig tas hensyn til svamp, koraller og andre bunnlevende organismer i området. Avbøtende tiltak må beskrives. Før ny aktivitet planlegges, er det viktig at den samlede påvirkningen på området vurderes. Det bør skaffes mer kunnskap om effektene av klimaendringer, havforsuring og forurensning hver for seg og hvordan disse virker sammen. Dette er i tråd med Naturmangfoldlovens § 10: en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet vil bli utsatt for.	De påpekte aspekter relatert til fysiske inngrep og utslipp til sjø utredes, og avbøtende tiltak vurderes. I størst mulig grad vil en forsøke også å vurdere den samlede påvirkningen på området, samt eventuelle endringer i miljøforhold. For klimaendringer og havforsuring må vurderingene baseres på dagens kunnskap – på linje med hvordan andre aktiviteter i våre havområder vurderes.
Klifs vurdering er at flere scenarioer bør utredes for å gjenspeile de to klare utfordringene vi ser for oss når det gjelder beredskap knyttet til petroleumsvirksomhet i dette området. I noen kystnære områder vil det være svært kort avstand og kort drivtid fra utslipp til sårbare miljøressurser, mens det i andre områder vil kunne være lang vei for beredskapsutstyr, samt mulighet for oljedrift mot iskanten. Det vil også	De påpekte forhold relatert til miljørisiko og beredskap belyses i form av spesifikke fagutredninger. Det er avklart at Klif vil bistå i dette arbeidet.

være utfordringer her knyttet til bemanning ved et utslippspunkt langt til havs under vanskelige værforhold i mørketid og med islagt farvann. Før en eventuell åpning av området bør det derfor gjøres grundig kartlegging og vurderinger av miljørisiko og beredskap. Det er viktig å gjennomføre modellering av oljedrift og av konsekvenser for fisk, sjøfugl og strand i tillegg til beredskapsanalyser for flere relevante scenarioer som gjenspeiler de forskjellige utfordringene identifisert i området, og som dekker ulike utbyggingsalternativer, lokaliseringssteder og typer utslipp med ulike egenskaper, rater, varigheter osv. I områder der i deler av året vil være isfylte farvann må det tas hensyn til at beredskapstiltak foreløpig ikke er effektive nok. Det foreligger ny kunnskap om operativt oljevern i isfylte områder, men så langt er mulighetene for å fjerne oljen begrenset og det er reell fare for at olje vil lagres under isen. Det samme gjelder for fjernmåling, det vil si tiltak for å oppdage og kartlegge akutt oljeforurensning uavhengig av lys og siktforhold. Teknologien er forbedret, men det vil alltid være utfordringer knyttet til å operere i mørke og usikkerhet om hvorvidt slik teknologi vil fungere etter hensikten under alle aktuelle værforhold. Det bør også redegjøres for håndtering av akutte hendelser med spredning mot Russland, og for samarbeidsmuligheter på beredskapsområdet.	
Konklusjon: Selv om den oppdaterte forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten legger opp til en åpningsprosess er Klif opptatt av at det gjøres grundige vurderinger før eventuell etablering av petroleumsvirksomhet i et område med sårbar natur og svært vanskelige naturforhold. Klif er spesielt bekymret for mulighetene for å ivareta en tilfredsstillende beredskap mot akutt forurensning i dette området. Det foreslåtte program synes å ivareta de aktuelle problemstillinger, men det er vanskelig å se om de vil bli redegjort for i tilstrekkelig grad i konsekvensutredningen. Det må velges ut tilstrekkelig med scenarioer, både med hensyn til utbyggingsalternativer og lokaliseringssteder og tilhørende miljørisiko knyttet til akutt forurensning.	Kommentaren tas til orientering. Hensikten med arbeidet er i best mulig grad å klargjøre de relevante problemstillinger for således å få etablert et best mulig grunnlag for beslutning.

Kystverket

Høringskommentar	OEDs vurdering
Kystverket ber om at det utredes: - betydningen av nedising av oljevernutstyr under en eventuell aksjon (jmf. våre erfaringer med Godafoss aksjonen).	Ising i forhold til oljevern er et forhold som belyses i utredningen. Kystverket involveres i arbeidet for å sikre at erfaringer fra deres aksjoner nyttiggjøres.
- klimaendring og betydningen av mer vind i området ihht opptakskapasitet på oljevernutstyr.	Betydningen av ulike faktorer i forhold til opptakskapasitet og bruk av oljevernutstyr vil belyses. Vurderinger av eventuelle endringer i vindforhold baseres på data og prognoser fra Metrologisk institutt.
- mulige effektive og transparente (hvor forurensningsmyndigheter o.a. har innsyn) overvåkningsmetoder i forhold til oljeforurensning i området	Overvåkingsmetoder i områder med lite lys og eventuelt isdekke belyses.

LO

Høringskommentar	OEDs vurdering
LO er tilfreds med det perspektivet Regjeringen har lagt frem for Stortinget i meldingen "En næring for fremtiden". Ambisjonene for vår olje- og gass- produksjon forutsetter, i tillegg til høy aktivitet for økt utvinning, at nye områder åpnes.	Kommentaren tas til orientering.
LOs handlingsprogram knyttet til aktiviteten på sokken sier blant annet: "LO vil arbeide for igangsetting av konsekvensutredninger med sikte på olje- og gassproduksjon i de stengte og uåpnede delene av Barentshavet, Norskehavet og Skagerak. Utvinningen må baseres på norsk verdensledende teknologi som ivaretar tungtveiende hensyn til miljø, sikkerhet og sameksistens med fiskeri- og reiselivsnæringen. En føre var politikk vil derfor være LOs utgangspunkt for de stengte og uåpnede områdene som skal vurderes i forbindelse med revidert forvaltningsplan for nordområdene i 2010, samt feltene utenfor Møre."	Kommentaren tas til orientering.
I konsekvensutredningen av området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør vil LO understreke betydningen av at dette område stiller store krav til aktiviteten. Barentshavet skiller seg værmessig fra de andre norske havområdene. Kombinasjonen av lang mørketid og utfordrende værforhold med ising, tåke og plutselige værforandringer vil stille særskilte krav til sikring av operasjonene. Beredskap og sikkerhet må derfor være sentrale elementer i konsekvensutredningen.	Kommentaren tas til etterretning. De nevnte tema er sentrale og inngår i konsekvensutredningen.

LO mener hele aktiviteten i Barentsregionen bør ses i en sammenheng og denne konsekvensutredningen bør ha som ambisjon å utrede hvordan samarbeidet med Russland om beredskap og sikkerhet kan utvikles videre til beste for begge parter. Aktivitet på begge sider av grensen vil ha betydning for det totale beredskapsnivået. Russland er verdens største arktiske kyststat, med høy kompetanse på arbeid i arktiske strøk. I denne sammenhengen mener LO det er viktig å bibeholde og styrke det norske arbeidet med helse, miljø og sikkerhet i vid forstand slik det drives i trepartssamarbeidet.	Kommentaren tas til orientering. Konsekvensutredningen gjennomføres etter bestemmelsene i petroleumsloven og avgrenses således til aktivitet innenfor norsk jurisdiksjon.
Regjeringen varslet i stortingsmeldingen om petroleum at det vurderes å opprette et forskningssenter innenfor utfordringer for petroleumsvirksomhet i arktiske strøk. LO støtter opprettelsen av et slikt senter og mener forskningen i tillegg til utvikling av teknologiske løsninger må omfatte de forhold arbeidstakere i arktiske strøk blir utsatt for. Kunnskap om de særskilte utfordringene i dette område er en forutsetning for at aktiviteten holder et høyt sikkerhetsnivå.	Kommentaren tas til orientering.
Sameksistens mellom næringene har vært en målsetning knyttet til petroleumsvirksomheten siden starten. I Finmark har blant annet samarbeid mellom fiskeriene og petroleumssektoren ført til bedre løsninger for Snøhvit feltet og en bedre oljevernberedskap knyttet til Goliat utbyggingen. LO mener det er viktig i konsekvensutredningen å finne frem til de relevante problemstillingene for det nye området slik at de gode løsningene for sameksistens mellom næringene kan realiseres. Den erfaringen fiskeriene har om havområdene er meget viktige i flere dimensjoner. Det vil gjelde både Barentshavet som arbeidsplass og kunnskap som er viktig for eventuelle utbygningsløsninger og oppbygging av oljevernberedskapen.	Kommentaren tas til orientering.
Konsekvensutredningen skal omfatte studier av eventuelle ringvirkninger av petroleumsvirksomheten. Den økte aktiviteten generelt i Barentshavet med nye funn i åpnet område og avklaringen av grensetvisten med Russland vil øke leteaktiviteten i hele Barentsregionen. Finnmarks og nordområdets betydning som petroleumsprovins vil gi økte ringvirkninger. LO støtter det arbeidet som pågår	Kommentaren tas til orientering.

for å øke den lokale verdiskapningen i petroleumsnæringen. Strategisk er det viktig for Norge at våre kunnskapsmiljøer og næringsliv styrker sin posisjon for oppdrag i hele området.	
LO mener konsekvensutredningen bør omfatte de lokale effektene av ilandføring av ressursene før videre transport til markedene. En kombinasjon av metallressurser og bruk av gass kan skape viktige ringvirkninger av de lokale ressursene. En vurdering av industrielle muligheter bør inngå i utredningen om ringvirkninger. Realisering av ringvirkninger fra petroleumsnæringen hviler på tilgang til arbeidskraft. LO har sammen med resten av næringen tatt opp betydningen av tilgang til kompetent arbeidskraft som er bosatt lokalt. Det tar mange år å utdanne arbeidstakere til det nivået denne høyteknologiske næringen har behov for. Det er viktig at det fra lokale og sentrale myndigheter og næringsliv arbeides aktivt og målrettet med å utdanne den nødvendige arbeidskraften i Nord-Norge. Fremtidens lokale ringvirkninger er avhengig av at vi ikke ender opp med at alle arbeidstakere må flys inn fra andre deler av landet på reiseoppdrag. Skal vi lykkes med denne utfordringen må det være et tilbud i fagskolene innen fagområdene vi vil trenge. Det er en like stor utfordring til bedriftene om å bidra til tilstrekkelige antall gode lærlingeplasser. Ringvirkningsanalysene knyttet opp mot konsekvensutredningen må også bli et viktig verktøy for lokale og sentrale myndigheter i den viktige satsingen på utdanning i nord. En gjennomgang av tilbudet om fagskoleklasser og antallet elever målt opp mot ringvirkningsstudienes behov for kompetent arbeidskraft vil gi mer konkrete perspektiver for skolene, elevene og bedriftene.	Kommentaren tas til orientering. Det vil gjøres analyser av mulige ringvirkninger relatert til scenariene. Det understrekes at dette vil representere eksempelstudier og at en rekke muligheter og begrensninger kan påvirke hvilke ringvirkninger som oppnås. Mange av de forhold LO henviser til er viktige i denne sammenheng. Arbeidet vil peke på slike forhold.

Loppa kommune

Loppa kommune har ingen innvendinger til det foreslåtte program for konsekvensutredning.

Luftfartstilsynet

Økt aktivitet i Barentshavet vil berøre luftfarten i nevnte område, hovedsakelig i tilknytning til transport av personell til og fra de aktuelle områdene. Luftfartstilsynet finner det derfor naturlig å peke på en del utfordringer i tilknytning til luftfart i området vil medføre.

Høringskommentar	OEDs vurdering
Som følge av NOU 2001:21 og NOU 2002:17 Helikoptersikkerheten på norsk sokkel, har det vært iverksatt flere tiltak for å øke flysikkerheten på norsk kontinentalsokkel. Det er blant annet nedsatt et samarbeidsforum for helikoptersikkerhet som har gjennomført flere helikoptersikkerhetsstudier. Den siste helikoptersikkerhetsstudien, nummer 3, ble fremlagt mars 2010. Ett av fokusområdene for det nevnte arbeidet har vært behov for bedret meteorologisk tjeneste, hovedsakelig med fokus på områdene Nordsjøen/Norskehavet og nord til 65 graden. Økt petroleumsaktivitet vil innebære en økning i helikoptertrafikken i Barentshavet. Området skiller seg værmessig fra andre områder lengre sør i Norskehavet. Barentshavet har større grad av arktisk klima som kan påvirke helikoptersikkerheten på annet vis enn det som har vært fokusert på i tidligere studier av helikoptersikkerheten på norsk kontinentalsokkel. Utfordringene i nord vil være knyttet til en lang vintersesong, lang periode med nedbør som snø, ising, polare lavtrykk, tåke og dårlig sikt. I et krevende værvarslingsområde med få observasjoner og store geografiske avstander, vil helikopteraktivitet kreve tilstrekkelig meteorologisk informasjon for planlegging og gjennomføring av en sikker flyging. Konsekvenser for luftfarten/flysikringstjenesten knyttet til økt bruk av helikoptertransport i området bør vurderes som en konsekvens av en eventuell petroleumsvirksomhet i Barentshavet sør.	Helikopterflyging generelt og relatert til beredskap spesielt er gjenstand for studier som gjøres som en del av konsekvensutredningen. De påpekte forhold vil derfor søkes besvart gjennom disse studiene.
De lange avstandene gjør det videre nødvendig å vurdere hvordan sikker flyging til og fra området kan gjennomføre, samt mellom innretninger, for eksempel om det er nødvendig med nødlandingsplattformer eller spesielt utstyr installert i helikoptrene. Flysikringstjenesten, og krav til denne må vurderes, blant annet når det gjelder infrastruktur for samband, navigasjon og overvåking, alarmtjeneste og søk- og redningstjeneste, og som nevnt over	Studier gjøres både rettet mot infrastruktur og beredskap, og påpekte forhold søkes ivaretatt gjennom disse studiene. Eventuelle avtaler av mer operasjonell karakter vurderes å ligge noe lenger frem i tid, dersom åpning av området realiseres.

flyværtjenesten. I denne forbindelse vil Luftfartstilsynet i første omgang særlig peke på behovet for utbygging av ADS-B overvåking som dekker produksjons- og leteområdet det her er snakk om, men også i et videre område for hele den norske kontinentalsokkelen utenfor Nord-Norge. På grunn av nærheten til tilsvarende aktivitet på russisk side av avgrensningslinjen kan det være behov for avtaler om yting av flysikringstjeneste mellom norsk og russisk tjenesteyter, slik det er etablert mellom Avinor og tjenesteyter i britisk sektor av Nordsjøen (NATS).	

Meteorologisk institutt

Høringskommentar	OEDs vurdering
Meteorologisk institutt er enig i forslaget til program for konsekvensutredning etter petroleumsloven for det tidligere omstridte området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør.	Kommentaren tas til orientering.
Vi merker oss at det i punkt 2.3.1 er tatt inn noe informasjon om havisen i området og at det i punkt 3.1 er nevnt at is og ising på fartøyer/installasjoner samt ekstremvær (polare lavtrykk) og behov for værmelding er elementer som må tas med i scenarier som skal utarbeides. Meteorologisk institutt har lang erfaring med og er opptatt av å øke kompetanse og forståelse av vær- og havrelaterte prosesser i nordområdene, og er gjerne behjelpelige med innspill i den videre konsekvensutredningen.	Kommentaren tas til etterretning. OED har igangsatt en studie med Meteorologisk institutt for å gi en kunnskapsstatus innen relevante tema, samt å angi prognoser, vurdere ising mm. Dette vurderes å ville utgjøre et sentralt grunnlag for de påfølgende konsekvensvurderinger i prosessen.

Miljøverndepartementet

Høringskommentar	OEDs vurdering
Utredningsområdet inneholder områder med sårbare miljøverdier. Samtidig medfører tidvis vanskelige naturforhold beredskapsmessige utfordringer. Miljøverndepartementet ønsker generelt å påpeke at det må gjøres grundige vurderinger av miljømessige virkninger av petroleumsaktivitet i dette området før eventuell åpning med sikte på tildeling av utvinningstillatelser.	Kommentaren tas til orientering. Det er intensjonen med arbeidet å etablere et best mulig beslutningsgrunnlag.
Det er generelt lite kunnskap om miljøforhold og naturressurser i utredningsområdet, noe som kan gjøre det vanskelig å vurdere konsekvenser	Et best mulig kunnskapsgrunnlag legges til grunn for arbeidet, herunder oppdaterte statusbeskrivelser for henholdsvis marine

av petroleumsvirksomhet og eventuelle akutte utslipp i området. Innhenting av oppdatert kunnskap og miljøfaglige vurderinger fra forsknings- og overvåkingsprogrammer vil være viktig i arbeidet med konsekvensutredningen. Særlig kunnskapen om sjøfugl, bunnlevende organismer, ulike typer fisk og iskantsamfunn bør forbedres i utredningsområdet. Begrensningene i kunnskapsgrunnlaget bør tydeliggjøres i konsekvensutredningen, jf. også kravet til kunnskapsgrunnlaget i naturmangfoldloven § 8. Det er videre viktig at den samlede påvirkningen på området vurderes ved planlegging av ny aktivitet, jf. naturmangfoldloven § 10. Vurderinger av samlet belastning bør sees i sammenheng med forventet økende påvirkning på arter og økosystemer som følge av klimaendringer, tap av sjøis og havforsuring.	ressurser og sjøfugl. I tilfeller med mangelfull kunnskap, vil dette påpekes og usikkerhet i vurderingene forsøkes belyst. Vedrørende referansene til naturmangfoldloven henvises det til innledningen i dette dokumentet.
Miljøverndepartementet vil særlig påpeke at det er utfordringer knyttet til mulighetene for å ivareta en tilfredsstillende beredskap mot akutt forurensning i dette området. I de kystnære områdene vil det være korte avstander til land, og drivtiden før et eventuelt utslipp når sårbare miljøverdier vil kunne være kort. I andre deler av området vil det kunne være store avstander til nødvendig beredskapsutstyr, samt mulighet for oljedrift mot iskanten. Det bør etableres tilstrekkelig med scenarioer, som dekker hele spekteret av plausible utbyggingsalternativer, lokaliseringer og hendelsesforløp som innebærer miljørisiko knyttet til akutt forurensning.	Kommentaren tas til etterretning. En sentral del av arbeidet er å utrede beredskapsmessige forhold. Her trekkes også relevante statlige fagdirektorater inn i arbeidet.
Petroleumsvirksomhet i utredningsområdet vil kreve forsyning av energi. Utrednings-programmet legger opp til at det utredes prognoser for utslipp til luft, vurdering av utslippsreduserende tiltak og områdebetraktning knyttet til kraft fra land. Det bør gjøres en grundig vurdering av muligheter for løsninger med kraft fra land, og mulighetene for samordnet kraftforsyning mellom felt, for å redusere utslippene til luft. Det bør også redegjøres for hvordan åpning av området vil påvirke prognoser for nasjonale klimagassutslipp.	Studien av konsekvenser av utslipp til luft vil bygge på prognoser for utslipp til luft basert på gjennomsnittsforhold for norsk sokkel. I tillegg vil studier bli gjort for konkret å se på muligheter/utfordringer relatert til kraftforsyning i området. Mulighet for kraftforsyning mellom felt vil i prinsippet være til stede, og kan eventuelt utredes for konkret fremtidig virksomhet. Dette vurderes imidlertid ikke som hensiktsmessig å utrede på et generelt grunnlag.
For øvrig viser Miljøverndepartementet til høringsuttalelsene fra Klima- og forurensningsdirektoratet, Direktoratet for naturforvaltning, Statens strålevern, og Norsk Polarinstitutt.	Kommentarene er behandlet separat i dette dokumentet.

Naturviterne

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det sørlige Barentshav er et havområde med stor betydning for den norske fiskebestanden, sjøpattedyr, plankton og for havfugl. Det er derfor særlig viktig at petroleumslovens § 3-1 som blant annet omhandler nærings- og miljømessige virkninger av petroleumsvirksomheten og mulig fare for forurensning blir fulgt. Det er derfor med undring Naturviterne ser at eksisterende kunnskap om miljøforhold og naturressurser vurderes som tilstrekkelig som grunnlag for konsekvensutredning og at det ikke er planlagt spesifikke feltstudier. Dette er et område hvor klimaendringene gjør signifikante utslag på havtemperatur og i tillegg kommer usikkerheten knyttet til hvordan havstrømmene vil gå, hvilke temperaturendringer dette fører til og virkninger på saltinnholdet. Dette er endringer som skjer hurtig og det blir feil å lene seg på gårsdagens kunnskap når man skal vurdere inngrep av en slik art som det er snakk om her. Det er derfor av avgjørende betydning at det settes i gang med kunnskapsoppbyggingstiltak på konsekvenser for naturmiljøet slik at fremtidige beslutninger om framtidig petroleumsaktivitet tas på et best mulig grunnlag.	Det henvises til innledningen av dette dokumentet for en vurdering av kunnskapsgrunnlaget.
Vi tillater oss også å minne om Norges internasjonale forpliktelser. Gjennom disse har Norge forpliktet seg til en rekke mål og strategier knyttet til forvaltning av naturmiljøet. I tillegg har vi nasjonale miljømål. Vi skal forvalte naturen slik at arter som finnes naturlig sikres levedyktige bestander og at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes. Dette gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter, slik det er slått fast i St.meld. nr. 26 (2006-2007). Fiskeriressursene utgjør en betydelig del av norsk eksport og har gitt levebrød til kystbefolkning og industri i århundrer. Det er viktig at denne ressursen av stor betydning for regionen og eksportindustrien forvaltes bærekraftig og sikres i form av vern av gyte- og oppvekstområder. Bioprospektering har også blitt en næring med spennende muligheter og utviklingspotensial. Kalde sjøområder som Barentshavet kan være leveområde for ulike organismer med forbindelser eller virkestoffer med stor betydning for næringsliv, vitenskap og velferd. Det er derfor viktig å kartlegge og sikre	Kommentaren tas til orientering. De nevnte forhold tas hensyn til gjennom åpningsprosessen.

det biologiske mangfoldet som finnes i havområdene. Det må et program til konsekvensutredning ta høyde for.	
Det virker på Naturviterne noe forhastet at et prosjekt i ukjent farvann med potensielt store ringvirkninger for miljøet skal lene seg på "dagens kunnskap". Barentshavet er et havområde hvor effekten av et varmere klima merkes raskt og "dagens kunnskap", som er basert på forskning som i enkelte tilfeller allerede er noen år gamle, er etter Naturviternes mening ikke tilstrekkelig. Vi konkluderer derfor med at kunnskapsgrunnlaget må styrkes gjennom kartlegging, overvåkning og forskning.	Kommentaren tas til orientering. OED minner om at området ikke er ukjent i biologisk forstand, og har vært gjenstand for undersøkelser og forskning gjennom en årrekke, blant annet i samarbeid mellom norske og russiske forskere.

NHO nord

Høringskommentar	OEDs vurdering
NHO i Nord-Norge mener at det foreslåtte programmet i hovedsak er godt. Vi vil likevel peke på noen områder hvor det er behov for å justere programmet. Spesielt vil vi understreke at programmet må vurdere de positive virkningene av en eventuell åpning på lik linje med mulige negative virkninger.	Kommentaren tas til orientering.
Alle sentrale kunnskapsbehov som ikke tidligere er dekket må tas med (inkl. all relevant, ny informasjon og nye forskningsresultater).	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Både de positive og negative virkningene av petroleumsaktivitet i området må utredes.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
De samfunnsmessige konsekvensene bør være en sentral del av utredningen.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Industrien/næringslivet bør få gi innspill til de scenarioene Oljedirektoratet skal utarbeide.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Departementet bør se til at det i så stor grad som mulig blir klarlagt hvilken bakgrunnsinformasjon som er tilgjengelig om naturressurser og sårbarhet på russisk side, og at dette blir tatt hensyn til i utredningene.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Det bør klargjøres hvordan forholdet til Espoo-konvensjonen skal ivaretas, særlig i forbindelse med konsekvensutredninger for konkrete utbyggingsprosjekt.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Det bør beskrives hvordan overvåkingen av skipstrafikken i området kan utvikles videre ved etablering av petroleumsaktivitet.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Utredningen må omtale de tekniske og økonomiske krav som må stilles til lokaliteter for baser og ilandføringssteder.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Departementet bør legge vekt på at det skilles	Det henvises til svar på likelydende kommentar

mellom begrepene «verdifull» og «sårbar», og at det ved bruk av sårbarhetsbegrepet også defineres hva en ressurs eller forekomst er sårbar for.	fra OLF.
Departementet bør vurdere om samarbeidspotensialet med Russland og hvilke muligheter dette gir for Barentsregionen også skal tas med i utredningen.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
Departementet bør se til at industrielle utredningsmiljøer også deltar i utredningene.	Det henvises til svar på likelydende kommentar fra OLF.
NHO i Nord-Norge mener at det er viktig at dette området blir gjenstand for en konsekvensutredning som tar høyde for de særegne forhold i nord. Store avstander, tynt befolkede områder og et næringsliv som krever god planlegging og tilrettelegging fra både myndigheter og samfunn for å kunne delta og levere til petroleumsvirksomheten er viktige hensyn. Vi vil derfor understreke at konsekvensutredningen må legge til rette for en helhetlig og balansert vurdering, slik at både positive og negative virkninger av en åpning for petroleumsvirksom i dette området kan legges til grunn for Stortingets beslutning.	Kommentaren tas til etterretning. Dette er i tråd med intensjonene for arbeidet.

NIFES

Høringskommentar	OEDs vurdering
I seinare tid har det både i samband med oljeutvinning og også i samband med bergverksdrift kome fram at konsekvensar i høve til trygg sjømat ikkje vert teke opp som tema gjennom utgreiings og høyringsprosessane i høve til forureiningslova og vi meiner det er tilsvarande i petroleumslova. NIFES meiner dette er uheldig og at dette temaet må få ein plass i desse utgreiingane. Det vil også kunne føre til meir opne prosessar om kva kjemiske stoff som er i bruk eller som vert planlagt brukt. Dei siste veker har no til dømes vist eit fokus på helseverknader av perfluorerte stoff som kan finnast i blant anna sjømat. Dette er stoff som delvis har kome fram som erstatning av tidligare brukte stoff som har vorte fasa ut av miljø- eller helseomsyn. Dette set på ein heilt annan måte spesiell fokus på miljøgifter, stoff som er ikkje eller sint nedbrytbare, som akkumulerer i organismar eller næringskjeda og som er vist å vere eller potensielt vere toksiske over tid. Desse har ei n	Kommentaren tas til orientering. En åpningsprosess belyser tema på et overordnet nivå for å etablere et faglig beslutningsgrunnlag. Hvilke konkrete kjemikalier som vil benyttes i spesifikke aktiviteter tas ikke stilling til i en slik prosess. Det vil være gjenstand for søknad og godkjenning av forurensningsmyndighetene. Herunder vil det tas hensyn til de forhold som NIFES påpeker. I KU-prosessen vil en imidlertid belyse problemstillinger relatert til utslipp av for eksempel produsert vann, med innhold av ulike naturlige og tilsatte komponenter. Dette vil vurderes i forhold til mulige negative virkninger på marint miljø, og om relevant påvirkning i forhold til kvalitet på sjømat.

tendens til å ende opp i havet og igjen verte eit problem i høve til sjømat. Vi ser blant anna med ei viss bekymring på at torskelever frå Barentshavet har nivå av dioksin+dioksinliknande PCB som er heilt oppunder grensa som EU har sett for lovleg omsetning og at filet av blåkveite i Norskehavet tidvis har overskride slik grense. NIFES meiner at det er på tide å få trygg sjømatsaspekt meir inn i slike prosessar og utgreiinga av austlege Barentshavet, sør, vil kunne vera viktig i så måte.	

Norges fiskarlag

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det vises i forordene til programmet at "*sentralt i konsekvensutredningsprosessen står involvering av lokale myndigheter og sentrale interesseorganisasjoner som kan antas ha særlig interesse i saken*". Fra vår side vil vi understreke viktigheten av å ha nær kontakt inn mot fiskerimiljøet som viktig i den prosessen som nå er i startgropen. Årsaken er at fiskerne har vært i dette området over lang tid, og en god dialog vil kunne gi verdifull informasjon.	Kommentaren tas til etterretning. Fiskeridirektoratet bistår departementet med informasjon om fiskeriaktivitet i området. OED håper Fiskarlaget vil ta aktivt del i å vurdere det faggrunnlaget som utarbeides i konsekvensutredningen gjennom høringsprosessen senhøsten 2012. Ved eventuell åpning for petroleumsvirksomhet vil kontakt mot fiskerimiljøet ha stor betydning for god planlegging av konkret aktivitet.
Selve forslag til program for konsekvensutredning dekker i hovedsak de temaer som er naturlig å utrede. Når det er sagt, er Norges Fiskarlag enig med det som framkommer både i uttalelsen fra KLIF og Direktoratet for naturforvaltning om at kunnskapen som er framkommet i arbeidet med forvaltningsplan ikke er tilstrekkelig som grunnlag for vurdering om det er tilrådelig å åpne.	Kommentaren tas til orientering. Det henvises til innledningen i dette dokumentet om vurdering av kunnskapsgrunnlaget.
Det er et større arbeid som må iverksettes for å kunne beskrive hvilken type økosystem dette område kan kategoriseres i. Et forhold som fra fiskerinæringen er interessant, er i hvor stor grad dette området kan være et hovedområde for oppvekst og i hvor stor grad er det arter her som har nøkkelrolle i økosystemet, men som ikke høstes i større grad.	Havforskningsinstituttet gjennomfører et oppdrag med å beskrive kunnskapsstatus for marine naturressurser i området. Herunder inngår beskrivelse av både kommersielt høstede og andre arter.
Norges Fiskarlag registrerer at det er nevnt at fiskeriaktiviteten inkluderer rekefisket, og at dette er begrenset til nordlige del av området. For å ha et best mulig bilde av denne aktiviteten, må fisket etter reker behandles separat som en aktivitet med lav intensitet de siste år. Årsaken til dette er flere, men fisket i dette området kan for	Kommentaren er videresendt til Fiskeridirektoratet som utarbeider en oppdatert statusrapport for fisket i området. De bekrefter at rekefiske vil beskrives i deres rapport.

fremtiden bli viktig for denne flåten. Derfor må denne aktiviteten beskrives utover det som foreligger fra sporingen.	
Ut over dette har Norges Fiskarlag ingen kommentarer til selve forslaget til program for konsekvensutredning, men vi forutsetter at nødvendig kontakt opprettes for en best mulig beskrivelse av fiskeriaktiviteten, slik dette er uttalt i forordet til program.	Kommentaren tas til orientering.

Norges kystfiskarlag

Høringskommentar	OEDs vurdering
Norges Kystfiskarlag ber om at de innspill som fremkommer i høringsrunden må vektlegges nøye. Det er viktig av hensyn til prosessens troverdighet at det ikke gis etter for press fra sterke næringsaktører for å åpne opp felt der sterke miljøargument, hensynet til ressursgrunnlaget, og hensynet til andre berørte næringer (fiskeri), tilsier at en slik åpning ikke vil være forenelig med en god fremtidig miljø- og ressursforvaltning, eller være til skade/hinder for utviklingen av andre næringer.	Hensikten med en KU-prosess er at berørte parter kan ytre sine synspunkt. Konkrete faglige innspill vil vurderes i forhold til utredningsarbeidet, mens øvrige meninger og synspunkt noteres og inngår som en del av grunnlaget for beslutningsprosessen. Dette blir således en del av det samlede beslutningsgrunnlaget.
Organisasjonen vil konsentrere seg om kapitlene 2.3 Naturressurser og miljø, samt 2.4 Menneskelige aktiviteter. Norges Kystfiskarlag mener at det er spesielt viktig at man utreder kapittel 2.3 grundig.	Betydelig innsats allokeres mot å utrede relevante problemstillinger knyttet til naturressurser og miljø.
Det omtalte området man her ønsker å oppdatere og igangsette en konsekvensutredning i er viktige oppvekstområder for spesielt sild, lodde og torsk. Polartorsk og nordøstarktisk torsk overvintrer også her. Barentshavet er et område som er rikt på plankton som igjen er viktig mat for de tidligere nevnte fiskeslag som har sitt oppvekstområde nettopp her. Oljeforurensning vil påvirke dyreplankton, som raskt tar opp farlige stoffer. På denne måten vil skadelige stoffer kunne komme inn i næringskjeden.	De påpekte forhold vil utredes i arbeidet.
Det må i konsekvensutredningen særlig vektlegges å avklare konsekvenser for fiskeri og marine ressurser i alle ledd i næringskjeden. Herunder gyting, gytevandring, larver og egg og fiskebestandenes næringsgrunnlag. Norges Kystfiskarlag støtter i den forbindelse Havforskningsinstituttets krav om økt fokus på fiskeriene i konsekvensutredningen. Det er viktig at utredningen omfatter mulige konsekvenser i *alle stadier* av en eventuell utbyggingsprosess og	Utredningen vil favne alle stadier av petroleumsaktivitet, fra seismikkinnsamling til avslutning av virksomheten. Ev. påvirkning på relevante marine ressurser og livsstadier vil belyses. Havforskningsinstituttet utarbeider en oppdatert kunnskapsstatus som vil utgjøre grunnlaget for arbeidet. Alle relevante fiskeriaktiviteter vil vurderes. Fiskeridirektoratet lager en oppdatert

drift av petroleumsaktivitet i området. Herunder også konsekvenser av seismikk. En slik utredning må også inkludere eventuell påvirkning på vandringsmønsteret for fisk. Videre må alle berørte flåtegrupper inkluderes, og det må legges vekt på å få kartlagt reell fiskeriaktivitet i området i alle flåtegrupper. Bruk av sporingsdata og bruksinnmelding hos Kystvaktsentralen er i så måte ikke utfyllende, og må suppleres med andre data som f.eks fangstinnmeldinger hos salgslag.	virksomhetsbeskrivelse som grunnlag for vurderingene.
Aktiviteten i det tidligere omstridte området består av fiske og skipstrafikk, der fiskefartøy utgjør 2/3 av trafikken. I Barentshavet sør fiskes det med bunntrål og line etter torsk og hyse, og etter lodde med not og trål. Nærmere kysten fiskes det med snurrevad garn og line, og etter lodde med not.	Kommentarene tas til orientering. Det henvises til virksomhetsbeskrivelse som utarbeides av Fiskeridirektoratet.
Nest etter oljenæringen er fiskerinæringen Norges største eksportnæring, og basert på en *fornybar* ressurs. Forutsatt riktig ressurs- og miljøforvaltning vil næringen ha et enormt potensial for fremtidig vekst. Det kan derfor under ingen omstendigheter aksepteres at fiskerinæringens rammevilkår og fremtidige utviklingspotensial forringes av hensyn til en næring som baserer seg på utvinning av en *ikke fornybar* ressurs gjennom en til dels sterkt miljøskadelig produksjon. Dette innebærer at viktige gyte- og fangstområder må skjermes for petroleumsaktivitet. Det understrekes at erfaringene fra Nordsjøen for fiskerinæringens del så langt ikke er positive, og bør gi grunn til forsiktighet og en restriktiv holdning i forhold til å åpne opp for petroleumsvirksomhet i viktige fiskeri og gyteområder. Det vises i den forbindelse til at Norges Kystfiskarlag i landsmøtevedtak av mai 2010 har slått fast at *Sysselsetting i oljenæringa ikke skal gå på bekostning av sysselsetting i fiskeriene.*	Kommentaren tas til orientering. Det gjennomføres en spesifikk studie som vil belyse eventuelle utfordringer knyttet til sameksistens mellom de to næringene, slik at denne informasjonen vil ligge til grunn ved beslutning om åpning.
Landsmøtet har videre påpekt at petroleumsvirksomhet i kystnære farvann langs hele Norskekysten vil få innvirkning på og legge begrensinger på kystfiskeflåten, som ikke har samme muligheter til å forflytte seg til fjernere fiskefelt som havfiskeflåten har. Når det gjelder sameksistens har dette så langt fungert slik at fiskeriene har måtte vike for oljeindustrien. Det kan derfor synes som om myndighetene konsekvensutreder kun for å ha et alibi for å kunne åpne for oljeboring. Det kommer ofte frem mange sterke grunner som	Kommentaren tas til orientering. Som presisert tidligere er hensikten med arbeidet å etablere et objektivt grunnlag for beslutning, hvor relevante forhold for og imot åpning fremkommer.

tilsier at man ikke bør åpne for oljeboring, men dette vektlegges ikke når avgjørelsene tas. Det er derfor avgjørende at de konsekvenser som avdekkes blir tatt på alvor, og at hensynet til fiskerinæringen, miljø og marine ressurser særlig vektlegges.	

Norsk Ornitologisk Forening

Høringskommentar	OEDs vurdering
I forslaget til program for konsekvensutredning legges det opp til konsekvensutredning etter petroleumsloven. Naturmangfoldlovens § 7 slår fast at de miljørettslige prinsippene som er nærmere beskrevet i nml §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Dette gjelder også myndighetsutøvelse etter andre lover. Vurderingene etter disse paragrafene skal fremkomme eksplisitt av vedtaksgrunnlaget. I og med at konsekvensutredningen for Barentshavet sør vil være et viktig grunnlag ved vurdering av eventuelle tillatelser til å lete etter petroleumsforekomster, må nml § 7 følges. I Norges territorialfarvann gjelder alle lovens paragrafer, mens i norsk økonomisk sone er nml §§ 11 - 13 unntatt. Begrensninger i kunnskapsgrunnlaget/datagrunnlaget må tydelig komme fram i utredningen, slik at det gjøres klart hva som kan utredes, og hva man har for lite kunnskapsgrunnlag til å vurdere. Det bør også komme klart fram i programmet hvordan ivaretakelse og avveining av miljøhensyn i forhold til alle andre aktuelle hensyn planlegges vurdert og ivaretatt i KU. Direktiv 2001/42/EC pålegger EUs medlemsland å gjennomføre SEA (Strategic Environmental Assessments). Dette innbefatter å utrede antatte miljøkonsekvenser av planlagte planer og programmer før de vedtas, for å sikre en høy grad av miljøbeskyttelse og for å sikre en bærekraftig utvikling.	For en vurdering av hensynet til naturmangfoldloven henvises til innledningen i dette dokumentet. For en vurdering av EU direktivet om strategiske konsekvensutredninger henvises til kommentar fra DN med OEDs vurdering av denne.
Forslaget til program for konsekvensutredningen er svært mangelfullt når det gjelder skissering av kunnskap om Barentshavets betydning for sjøfugl. Det er godt dokumentert at sjøfuglbestandene går tilbake, men årsakene til dette er ennå ikke tilstrekkelig klarlagt. Næringssituasjon og sviktende næringstilgang, særlig i hekketiden, er viktige deler av	Det presiseres at OED i programforslaget ikke tar stilling til kvaliteten på kunnskapsgrunnlaget, men henviser til siste oppdatering av forvaltningsplanen som angir kunnskapsgrunnlaget som tilsvarende som for andre deler av Barentshavet Sør. For å øke forståelsen om dagens kunnskap om sjøfugl i området har OED engasjert NINA til å

problemkomplekset, og likeledes antas at dette igjen kan ha sammenheng med klimatiske faktorer, men samtidig er det uklart i hvilken grad menneskapte påvirkninger i tillegg har kompliserende og forsterkende effekter. Dette vil også gjelde for den fulle forståelse av hvordan petroleumsaktiviteten i havområdene virker inn. Det haster å få kartlagt hvilke faktorer som fører til bestandsnedgang hos de ulike sjøfuglbestandene og hvilke tiltak som kan settes inn for å snu de negative trendene. Det er oppsiktsvekkende at OED vurderer dagens kunnskapsgrunnlag som tilstrekkelig, og at en ikke ser behov for innhenting av ny kunnskap. Det må konstateres at kunnskapsgrunnlaget *ikke* er godt nok, og innhenting av kunnskap vil kreve mye lengre tid enn det som er skissert i tidsplanen.	utarbeide en statusoversikt. Denne vil ligge til grunn for det videre arbeidet.
Den nordiske handlingsplanen for sjøfugl (NMR, 2010) viser til behov for kunnskap om vandringer, habitatbruk og viktige leveområder for sjøfuglbestandene i Barentshavet. Det samme er påpekt i en rekke internasjonale prosesser, blant annet for å styrke plan- og beslutningsgrunnlaget for petroleumsvirksomhet. Under utredning av relevante problemstillinger må det foretas vurderinger og analyser som har relevans for hele arealet i utredningsområdet. Ut i fra dette kan en vurdere hvorvidt konsekvensutredningen gir grunnlag for å gå videre med åpningsprosessen i hele området, eller om det er deler av området som vil være uforenelig med aktivitet av miljøhensyn og eventuelle andre utfordringer. Det eneste riktige må derfor være at det settes en åpen frist for innsamling av nødvendig kunnskap.	Kommentaren tas til orientering.
Barentshavet sør er det mest verdifulle området for sjøfugl langs kysten av Nord-Vest Europa og har en av verdens tetteste bestander av sjøfugl. Omtrent en tredjedel av artene som bruker området er oppført på rødlista over truede arter. Flere av disse artene er også omfattet av internasjonal bekymring fra bl.a. CBD (AEWA), OSPAR (BDC) Arktisk Råd (CAFF) og Nordisk Ministerråd. Enkelte er også listet som «Globalt Utrydningstruet» på IUCN's internasjonale rødliste. Barentshavet Vest har ikke de samme kvalitetene som Barentshavet Sør, som altså er et svært viktig område for sjøfugl i en global sammenheng. I og med at dette nå er norsk	Kommentaren tas til orientering.

rettighetsområde, er det Norge som har forvaltningsansvaret for sjøfuglbestandene som bruker dette området.	
Spesielt viktige områder: • Varangerfjorden, - et IBA (Important Bird Area) som blant annet er av stor betydning som overvintringsområde for Vest-Europas største forekomst av den globalt truete stelleranda. • Hornøya, - for tiden ansett som et av Norges aller viktigste fuglefjell. Et artsrikt fuglefjell som er sentralt for forskning og overvåkning. Så langt har Hornøya hatt vellykket reproduksjon hos alle hekkende arter, også den siste 10-års perioden. Fuglefjellet huser blant annet en betydningsfull og livskraftig bestand av den kritisk truete arten lomvi. • Grunne områder i havet som er særlig viktige for dykkendene og alkefuglenes næringssøk. Det er behov for kartlegging av slike områder da det eksisterer lite kunnskap om dem. • De nære kystområdene nord for Vardø hvor blant annet store deler av bestandene av polarlomvi og havhest oppholder seg deler av året (tresifrede antall tusen individer). Slik forslaget foreligger i dag er den sørligste delen av utredningsområdet innenfor aksjonsradius til de hekkende sjøfuglene på Hornøya. Vurdering av hvilke konsekvenser eventuell oppstart av petroleumsvirksomhet kan få for disse områdene må tas inn i konsekvensutredningen. Varangerfjorden og Hornøya er betydningsfulle reisemål for norsk økoturisme, derfor må eventuelle konsekvenser for økoturisme inkluderes i utredningen. Det må utredes om det bør avsettes hensynssoner som kan danne en grense for nærhet til petroleumsindustri for spesielt viktige deler av utredningsområdet.	Kommentaren tas til orientering. De nevnte områder og forhold vil vurderes i arbeidet med konsekvensutredningen.
I forslaget til konsekvensutredningsprogram har OED først og fremst fokusert på lunde og krykkje på grunn av at Norge har store hekkebestander av disse artene. Minst like viktig er det at flere sårbare og truete sjøfuglarter bruker utredningsområdet til ulike deler av året. NOF finner derfor OEDs forslag svært mangelfullt og ikke i samsvar med det forvaltningsansvaret	I nevnte studie av NINA vil alle relevante arter omtales og legges til grunn for videre arbeid. OED er kjent med bruk av lysloggere og har blant annet finansiert slik bruk for sjøfugl på Jan Mayen.

Norge har for hele artsspekteret av sjøfugl. Alkefugler skårer høyt på sårbarhet overfor olje (Oil Vulnerability Index 77,2 for alkefugler; Camphuysen 1989). Bestandstilhørigheten hos fuglene som bruker området er langt fra tilstrekkelig kjent, selv om både ringfunn og bestandsutvikling i en rekke fuglefjell etter kollapsen hos alkefugl på beite i Barentshavet 1986-87 indikerer at disse havområdene samler fugl fra et meget stort geografisk område. Dermed er det også vanskelig å påvise konsekvenser av et eventuelt akutt oljeutslipp på bestandsnivå. Bruk av lysloggere for å undersøke sjøfugls vandringer vil kunne bidra til å fremskaffe bedre kunnskap på bestandsnivå.	
Det går også et svært omfattende trekk av russiske tundrahekkende våtmarksfugler (Arctic Migration) gjennom dette området når de trekker langs kysten fra Sletnes på Nordkynnhalvøya til Varanger for så å krysse dette havområdet på veien videre østover. Særlig viktig er arter som gulnebblom og polarjo, men området er også viktig for en rekke andre arter, også mer fåtallige og spesialiserte arktiske arter som er langt mindre kjent og kartlagt enn de mer tallrike og vanlige artene. For disse er kunnskapsgrunnlaget for dårlig til å kunne vurdere deres status og sårbarhet i en konsekvensutredning. For andre er kunnskapsgrunnlaget også mangelfullt, men likevel nok til at det må settes krav om særskilt vurdering av disse artene i konsekvensutredningen: • Havhest • Polarmåke • Praktærfugl • Stellerand • Havelle • Lomvi • Polarlomvi	OED vil påse at NINA vurderer disse innspillene i sin rapport om kunnskapsstatus.
Konklusjon • NOF konstaterer at tidsplanen som foreligger vil være til hinder for kunnskapsinnhenting som kan gi tilstrekkelig beslutningsgrunnlag. • Det er åpenbart at kunnskapsstatus for sjøfuglene i området må forbedres kraftig og at det i konsekvens-utredningen må legges mye større vekt på konsekvensvurdering for de ulike truete sjøfuglartene som bruker området	Kommentaren tas til orientering. OED fremskaffer ved hjelp av NINA en oversikt over kunnskapsstatus for sjøfugl i området. Basert på dette vil det gjøres konsekvensvurderinger, herunder angis usikkerhet i vurderingene. Dette vil være del av beslutningsgrunnlaget for spørsmålet om åpning.

enn det som er lagt til grunn i OEDs forslag • Med så mangelfull kunnskap på viktige områder og for viktige og sårbare, dels kritisk truete sjøfuglarter, kan det ikke åpnes for oljeboring i dette globalt viktige fugleområdet. Flere av de mest truete sjøfuglartene er særlig sårbare for oljeutslipp. Før det kan foretas en konsekvensvurdering for sjøfugl i de aktuelle havområdene må det kartlegges hvilke områder som er sentrale for de ulike artene til ulike tider på året og under ulike forhold. Det må være utelukket å åpne disse områdene før tilstrekkelig kunnskap foreligger og det kan gjennomføres en konsekvensutredning som tilfredsstiller kravene til en bærekraftig og framtidsrettet forvaltning av så viktige naturressurser som økosystemene i våre nordlige havområder representerer.	

Norsk polarinstitutt

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det uttales i dokumentet at det er gjort en vurdering om at kunnskapsgrunnlaget om miljøforhold og naturressurser i området er tilstrekkelig som grunnlag for en konsekvensutredning. Etter NP's syn medfører ikke dette riktighet. I Meld. St. nr. 10 (2010-2011), oppdateringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten står det at *"Det faglige grunnlaget til farvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten hor hittil omfattet hele det tidligere omstridte området med hensyn til generell beskrivelse av miljøforhold, påvirkning fra menneskelige aktiviteter osv. ut fra eksisterende kunnskap"*, og deretter" *Kunnskapsstatusen* i *dette området skiller seg ikke vesentlig fra andre deler av Barentshavet,. ..* ". Dette betyr ikke at kunnskapsstatus er tilstrekkelig for å gjennomføre en konsekvensutredning. Det har den omfattende gjennomgangen av kunnskapsstatus i Barentshavet i forbindelse med arbeidet med forvaltningsplanen vist tydelig. Det vil være svært viktig at	OED tar kommentaren til orientering. Konsekvenser av petroleumsvirksomhet i utredningsområdet er ikke tidligere vurdert, og skal vurderes i konsekvensutredningen. Gjennom KU-prosessen vil det fremkomme hvorvidt kunnskapen er god nok til å fatte beslutninger.

statusbeskrivelser under de ulike tema klargjør om status baserer seg på kunnskap om Barentshavet generelt eller om det virkelig baserer seg på kunnskap om utredningsområdet. Vi vil hevde at kunnskapsmanglene i utredningsområdet er omfattende, og at eksisterende kunnskap ikke er tilstrekkelig for å kunne si noe presist om konsekvenser av petroleumsvirksomhet og akutte hendelser der.	
I utredningsområdet finnes det bl.a. store mengder av sjøfugl året rundt. Det dokumenteres bl.a. i en ny NINA-rapport fra 2011 om sjøfugl i åpent hav (NINA rapport nr. 786-2012: "Sjøfugl I åpent hav: utbredelsen av sjøfugl i norske og tilgrensende havområder"). Vi har pr i dag ikke kunnskap om hvilke bestander disse fuglene tilhører. Slik kunnskap vil være helt avgjørende for vår mulighet til å si noe om hvilke konsekvenser aktivitet og utslipp i utredningsområdet vil kunne ha. Det finnes i dag både teknologi og planer for hvordan denne kunnskapen skal innhentes, som innebærer en omforent internasjonal innsats når det gjelder bruk av såkalte lysloggere for å spore ulike sjøfuglarter til ulike tider på året. Det er særdeles viktig at denne konsekvensutredningen koordineres med ny kunnskapsinnhenting i det aktuelle utredningsområdet.	OED merker seg kommentaren om mangelfull kunnskap om bestandstilhørighet. Dette oppfattes som en mer generell situasjon, og OED har blant annet finansiert bruk av lysloggere for å bidra til økt kunnskap om bestandstilhørighet og sesongmessig vandring for sjøfugl på Jan Mayen. Dersom dette forholdet fremkommer som et sentralt moment i konsekvensutredningen vil de relevante departementer vurdere behovet for overvåkingstiltak også i Barentshavet.
I en konsekvensutredning er det selvfølgelig helt essensielt at man bruker relevant kunnskap der det gir grunnlag for sikkerhet i vurderinger, og at man er nøye med å synliggjøre hvor kunnskapsmangler skaper usikkerhet. Dette gjelder ikke minst i vurderinger av .effekter av påvirkning (inkludert sårbarhetsvurderinger) både på enkelte organismegrupper og hele økosystemet (integrerte effekter), samlet påvirkning osv.	Det er en ambisjon å angi usikkerhet i vurderingene så langt dette er mulig.
Vi er altså uenige i at kunnskapen om miljøforhold og naturressurser i utredningsområdet er tilstrekkelig for å gjennomføre en konsekvensutredning uten ny kunnskapsinnhenting. Kunnskap om arter og økosystemer i utredningsområdet er utilstrekkelig, ikke minst når det gjelder den store variasjonen gjennom året og mellom år som forekommer for mange organismer (både når det gjelder utbredelse og mengde). Betydning av ulik økologi innenfor de enkelte organismegruppene må tas hensyn til der dette er relevant, dvs at det sjeldent er tilstrekkelig å	Kommentaren tas til orientering. Se også OEDs kommentar ovenfor.

snakke om bare fisk, sjøfugl osv. Store kunnskapsmangler når det gjelder status, variasjon i tid og rom i forekomst og utbredelse, samt ulik økologi innenfor dyregrupper, vil måtte prege de vurderinger som blir gjort i utredningsområdet. Dette må gå klart fram av utredningsprogrammet, hvor vi dessuten mener at behov for bedre kunnskap bør omtales på lik linje med behov for teknologiutvikling (jf. kap. 3.2.6).	
Utredningsprogrammet og den følgende konsekvensutredningen må på en bedre måte beskrive, kartfeste og forholde seg til forvaltningsplanen for Barentshavet og det rammeverk for petroleumsvirksomhet i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten som er beskrevet der, jf. Meld. St. nr. 8 (2005-2006), og oppdateringen av forvaltningsplanen, jf. Meld. St. nr. 10 (2010-2011).	Den pågående prosessen er et direkte resultat av blant annet den henviste forvaltningsplanen, og denne vil naturligvis legges til grunn der relevant for arbeidet.
Det gis videre en del detaljerte kommentarer til enkelte delkapitler i programforslaget.	De påpekte forhold tas til etterretning og vil i den grad det er hensiktsmessig korrigeres i KU-rapporten.

NVE

NVE har ingen merknader til høringsforslaget.

Nærings- og handelsdepartementet (NHD)

Høringskommentar	OEDs vurdering
Det drives i dag ikke kommersiell kartlegging eller utvinning av andre mineralforekomster enn petroleum i det aktuelle området. I regi av MAREANO-programmet har havbunnen lengre vest i det sørlige Barentshavet blitt kartlagt. Denne kartleggingen viser at i disse områdene kan være andre mineralforekomster enn petroleum med potensiell økonomisk verdi på sikt. I den grad MAREANO-kartleggingen i dette området viser at det finnes andre mineralressurser enn petroleum i åpningsområdet som kan ha økonomisk potensial på sikt, mener vi at konsekvensutredningen også bør vurdere om, og i hvilken grad, utvinning av petroleum kan komme i konflikt med eventuell fremtidig utvinning av slike ressurser.	Petroleumsaktivitet til havs er generelt lite arealintensivt og det vurderes generelt som lite sannsynlig med en arealkonflikt mellom petroleum og mineralutvinning i området. Som grunnlag for konsekvensvurderingene etableres scenarier for aktivitetKonkrete arealavgrensninger må gjøres i fremtiden basert på den kunnskap som da finnes. For KU-prosessen kan det påpekte forhold kun utredes på et generelt grunnlag.

OLF

Høringskommentar	OEDs vurdering
OLF mener at det foreslåtte programmet i hovedsak er godt. Det omfatter de elementene som en slik utredning bør inneholde. OLF vil likevel påpeke noen områder hvor det er behov for å justere programmet, og vi vil særlig understreke at programmet må vurdere de positive virkningene av en eventuell åpning på lik linje med mulige negative virkninger.	Kommentaren tas til orientering.
Utredningen bør omfatte alle sentrale kunnskapsbehov som ikke tidligere er dekket, og inkludere all relevant, ny informasjon og nye forskningsresultater.	Vurderingene baseres på et oppdatert kunnskapsgrunnlag.
Utredningen bør omfatte de positive virkningene av petroleumsaktivitet i området så vel som de negative.	Hensikten med arbeidet er å klargjøre både positive og negative virkninger av petroleumsvirksomhet i området.
En grundig gjennomgang av de samfunnsmessige konsekvensene bør være en sentral del av utredningen.	Samfunnsmessige konsekvenser inngår som en del av arbeidet, og her vil gjøres analyser på både regionalt og nasjonalt nivå.
Industrien bør få gi innspill til de scenarioene Oljedirektoratet skal utarbeide.	Oljedirektoratet utarbeider fremtidsbilder basert på sin kunnskap om blant annet geologi i området. Det vurderes ikke som hensiktsmessig å inkludere industrien i dette arbeidet.
Departementet bør se til at det i så stor grad som mulig blir klarlagt hvilken bakgrunnsinformasjon som er tilgjengelig om naturressurser og sårbarhet på russisk side, og at dette blir tatt hensyn til i utredningene.	Der informasjon er tilgjengelig vil dette inngå i de grunnlagsrapporter som utarbeides og legges til grunn for vurderingene. Ved mangelfull kunnskap, vil dette påpekes som en usikkerhet i vurderingene. OLF er kontaktet for mulige bidrag på dette området.
Utredningen bør klargjøre hvordan forholdet til Espoo-konvensjonen skal ivaretas, særlig i forbindelse med konsekvensutredninger for konkrete utbyggingsprosjekt.	Espoo-konvensjonen er gjennomført i norsk petroleumslovgivning sammen med relevante EU-direktiver om KU gjennom petroleumsforskriften §§ 22, 22a, 22b og 22c, (prosjektrettet KU) og kapittel 2a (KU før åpning av nye områder).
Utredningen bør beskrive hvordan overvåkingen av skipstrafikken i området kan utvikles videre ved etablering av petroleumsaktivitet.	OED innhenter en vurdering av dette fra Kystverket, og vurderingen vil presenteres i konsekvensutredningen.
Utredningen bør omfatte en omtale av de tekniske og økonomiske krav som må stilles til lokaliteter for baser og ilandføringssteder.	Åpningsprosessen vil utrede viktige problemstillinger for spørsmålet om åpning. Konkrete rammebetingelser, herunder tekniske og økonomiske krav til landanlegg og baser, vil ikke inngå som en del av konsekvensutredningen, men vil følge av påfølgende politiske prosesser og/eller som en del av behandlingen av ev. planer for konkret petroleumsaktivitet.
Departementet bør legge vekt på at det skilles mellom begrepene «verdifull» og «sårbar», og at det ved bruk av sårbarhetsbegrepet også defineres hva en ressurs eller forekomst er	OED er kjent med denne kommentaren, som tidligere er rettet i hovedsak mot arbeider som en del av faglig grunnlag for forvaltningsplanen. OED vil anmode utøvende konsulenter om å

sårbar for.	anvende anerkjent bruk av de påpekte begrep og referere definisjon som anvendes.
Departementet bør vurdere om samarbeidspotensialet med Russland og hvilke muligheter dette gir for Barentsregionen også skal tas med i utredningen.	Aktivitet på norsk og russisk side kan medføre synergieffekter og på andre måter legge grunnlaget for fortsatt samarbeid mellom de to land i området. Når det gjelder konkrete utredningsaktiviteter vil imidlertid konsekvensutredningen utelukkende belyse virkninger av aktivitet på norsk sokkel.
Departementet bør se til at industrielle utredningsmiljøer også deltar i utredningene.	Oppdrag for å gjennomføre grunnlagsstudier legges ut for anbud i henhold til regler om offentlige anskaffelser. Det er da opp til de aktuelle utredningsmiljøer å levere tilbud. OED evaluerer mottatte tilbud i henhold til forhåndsdefinerte og tilgjengelige kriterier, og tildeler oppdrag til beste tilbyder.

Petro Arctic

Høringskommentar	OEDs vurdering
Petro Arctic nevner viktige rammebetingelser og målsetninger for petroleumsvirksomhet i området, og angir tilfredshet med at det i henhold til petroleumslovens paragraf 3-1 er igangsatt en åpningsprosess for det tidligere omstridte området i Barentshavet Sør.	Kommentaren tas til orientering.
Etter vår oppfatning dekker det skisserte utredningsprogram på en god måte de behov som foreligger, krav i forhold til lovverk mv. Det foreligger etter hvert et omfattende utredningsmateriale og erfaring fra letevirksomhet i andre deler av det sørlige Barentshav, og kunnskapsnivået er langt større nå enn da man i 1980 startet letevirksomheten Barentshavet.	Kommentaren tas til orientering.
Petro Arctic vil for øvrig peke på at skipstrafikken gjennom Barentshavet, og ikke petroleumsvirksomheten, synes å utgjøre den største miljømessige trusselen for havområdet.	Som en del av arbeidet vil det gjøres en vurdering også av passerende skipstrafikk, samt trafikk assosiert med scenariene for petroleumsaktivitet i området.
De nærings- og samfunnsmessige ringvirkninger er svært viktig for utviklingen i Nord-Norge. Utredningsprogrammet gir grunnlag for å få fram et tilstrekkelig underlag for å utvikle en betydelig petroleumsvirksomhet i det tidligere omstridte området vest for avgrensingslinjen i Barentshavet sør. Dette materialet vil kunne være et viktig grunnlag for senere konsekvensutredninger i tilknytning til utbygging av eventuelle funn.	Kommentaren tas til orientering.

Rederiforbundet

Høringskommentar	OEDs vurdering
Utvinningen av olje og gass ressurser er av vital betydning for det Norske samfunnet. Denne virksomheten har dannet grunnlaget for Norges økonomiske vekst de siste 40 årene. På samme tid er Barentshavet grunnlaget for store deler av den norske fiskeindustrien. Dette er en fornybar ressurs som er essensiell for fremtidige generasjoner. En miljømessig sunn sameksistens mellom disse to interessene er nødvendig for at samfunnet ikke på lang sikt skal tape på en utbygging av disse områdene.	Kommentaren tas til orientering. Sameksistens mellom fiskeri og petroleum er en forutsetning for aktivitet i området, og dette forholdet utredes i prosessen.
Norges Rederiforbund (NR) arbeider generelt for å sikre høyt og jevnt aktivitetsnivå på norsk sokkel. Skal vi opprettholde den verdensledende kompetansen vi har utviklet i Norge og en fremtidig fornuftig ressursutnyttelse på norsk sokkel, er det avgjørende viktig med et høyt og forutsigbart aktivitetsnivå i hjemmemarkedet. Det er fortsatt store uåpnede områder på norsk sokkel. Bare halvparten av områdene hvor man forventer at det kan finnes petroleum, er i dag åpnet. Dette betyr at det finnes gode muligheter til å gjøre betydelige funn også i framtiden. Jevn tilførsel av leteareal er en viktig forutsetning for å opprettholde investerings- og kompetansenivået i næringen i tillegg til å opprettholde produksjonen over tid. NR ser følgelig positivt på den prosessen som er nå settes i gang for i forhold til konsekvensutredning av det tidligere omstridte området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør.	Kommentaren tas til orientering.
Det skjer en betydelig maritimisering av virksomheten på norsk sokkel. Norsk maritim offshore og skipsfart utgjør i sum en komplett verdikjede med leting, utbygging og drift av olje og gassfelt. Et uttrykk for dette er at Norges Rederiforbund nå er største arbeidsgiverorganisasjon på norsk kontinentalsokkel med om lag 12 000 i våre avtaler. Denne utviklingen vil forsterkes fremover. Avanserte oppdrag under krevende vær- og arbeidsforhold i norske farvann, har ført til at vi har utviklet verdens mest moderne offshoreflåte, som i dag teller over 500 fartøy. Det gjør oss til verdens nest største maritime offshorenasjon i antall fartøy, etter USA. Disse fartøyene har et spesielt høyt innhold av teknologi, kompetanse og kapital. Norske offshorerederier er dominerende innenfor de	Kommentaren tas til orientering.

mest krevende segmentene i offshore servicesektoren. Om lag halvparten av flåten er i aktivitet utenfor den norske sokkelen. Norske selskaper kontrollerer rundt 70 flyttbare offshoreinnretninger, de fleste er borerigger. De 30 prosent som opererer på norsk sokkel er svært avanserte, har god sikkerhetsstandard, er godt vedlikeholdte og innehar Samsvarsuttalelse (SUT) utstedt av Petroleumstilsynet.	
Norges Rederiforbund mener at det er viktig å opprettholde en bærekraftig aktivitet på Norsk sokkel. Norges posisjon som leverandør av maritim høyteknologi og kompetanse legger forholdene til rette for at en utvikling området vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør, kan utføres med minimal belastning på miljøet. Norge har lange tradisjoner i å ivareta helse, sikkerhet og ytre miljø basert på risikovurderinger. NR har en offensiv miljøvisjon om at norsk skipsfart og offshore virksomhet ikke skal ha skadelige utslipp til luft eller sjø. Aktiviteter i det aktuelle området som nå skal konsekvensutredes er krevende på flere områder: et svært tøft fysisk miljø, med vær- og temperaturforhold som stiller helt særegne krav til operasjonene, til dels store avstander til land, krevende kommunikasjonsforhold og sårbare omgivelser. Vår vurdering er at programmet for konsekvensutredningen har fanget opp disse momentene på en god måte.	Kommentaren tas til orientering.
Norges Rederiforbund er følgelig positive til konsekvensutredningen slik den er fremlagt, og vil understreke at det er essensielt å ha en grundig og etterrettelig prosess som sørger for at sikkerhet, helse og miljø, blir ivaretatt. Ut over dette har ikke Norges Rederiforbund noen kommentar til forslag til program for konsekvensutredningen.	Kommentaren tas til orientering.

Sametinget

Høringskommentar	OEDs vurdering
Sametinget har et ansvar for å påse at samiske interesser blir vurdert i forhold til nye tiltak i samiske områder. Dette gjelder også utvinning av olje og gass i havområder. Sametinget har tidligere behandlet saker om petroleums-virksomhet i nord. Ved utbygging av Snøhvitfeltet gjorde sametingets plenum et vedtak som slår fast at etter folkeretten har det samiske folk	Kommentaren tas til orientering.

rettigheter i forhold til forvaltningen av olje og gassressursene. Samenes rettigheter som urfolk må derfor bli uttrykt i hvordan petroleumsressursene fra Barentshavet planlegges utnyttet, hvordan aktiviteten gjennomføres og hvordan verdiene fordeles. Ved høring om konsekvensutredningen for utbygging av Goliat i 2009 ble dette standpunktet gjentatt. I vedtakene understrekes det at Sametinget ikke er prinsipielt i mot utvinning av olje og gass i Barentshavet dersom de nødvendige forutsetningene er til stede. Dette standpunktet er ikke endret. Sametinget venter ennå på avklaringer i forhold til rettighetsspørsmålene og viser i den forbindelse til at tradisjonell kystbosetting er den viktigste begrunnelsen for suverenitet og rettigheter til ressursene i havet. Dette gjelder også for samene som et eget folk.	
Ved tidligere høringer har Sametinget uttrykt bekymring for konsekvensene økt petroleumsvirksomhet kan ha for samisk kultur og samfunnsliv. Og da tenker vi spesielt på virkninger av den samlede utbyggingen i nordområdene. Vi mener at regjeringens nordområdemelding underbygger denne bekymringen. I meldingen står det også at det er viktig at urfolks rettigheter blir etterlevd i utnyttelsen og forvaltningen av ressurser og miljø i nordområdene. Med bakgrunn i dette foreslår Sametinget at følgende formuleringer tas med i forslaget til program for konsekvensutredning: Ved vurdering av hvilke virkninger en mulig petroleumsvirksomhet i havområdet Barentshavet sør vil kunne få for samisk kultur, næringsutøvelse og samfunnsliv skal følgende utredes: • Ringvirkninger for samisk kultur og samfunn, herunder næringsutøvelse, bosetting, sysselsetting, kompetanse, kapasitet, kulturutøvelse, identitetsutvikling, mv. • Vurderinger av tiltak, også av kompenserende karakter, som kan virke til fordel og ha positive ringvirkninger for samisk kultur og samfunn.	Kommentaren tas til etterretning. De foreslåtte utredningstema inngår i de regionale samfunnsstudier som igangsettes som en del av konsekvensutredningen.

Statens strålevern

Høringskommentar	OEDs vurdering
I kapittel 3.2.1 Regulære utslipp til sjø er konsekvenser av utslipp av produsert vann satt opp som et av utredningstemaene. Strålevemet vil peke på at resultater fra miljøundersøkelsene rundt flere av petroleumsinstallasjonene i Nordsjøen og Norskehavet viser forhøyede verdier av radioaktive stoffer i sedimentene på enkelte stasjoner. Disse forhøyede verdiene skyldes trolig utslipp av radioaktive stoffer i produsert vann, og strålevernet mener derfor at utredningen må omfatte mulige konsekvenser av utslipp av produsert vann både i vannsøylen og sedimentene på havbunnen i områdene som kan bli berørt.	Nevnte forhold inkluderes i fagstudien som adresserer regulære utslipp til sjø.
I det samme kapittelet er det også foreslått å gjøre vurderinger av tiltak for å unngå/redusere utslipp til sjø, og tilhørende konsekvenser av slike tiltak. Strålevernet mener at det er viktig at en slik vurdering også omfatter tiltak for å unngå eller redusere utslipp av radioaktive stoffer til sjø. I den forbindelse vil vi peke på det arbeidet som operatørene er pålagt, og som koordineres av Oljeindustriens Landsforening, for å utrede mulige renseteknologier for fjerning eller reduksjon av radioaktive stoffer i produsert vann som slippes til sjø.	Avhengig av fremdriften i nevnte industriarbeid, vil det i fagstudien som adresserer regulære utslipp til sjø gis en status for mulige tiltak som anmodet.
I kapittel 3.2.3 Andre miljøkonsekvenser av planlagt virksomhet er avfallshåndtering satt opp som et av utredningstemaene. Når det gjelder avfallshåndtering vil Strålevernet peke på at utredningen også må omfatte håndtering av radioaktivt avfall. Vi vil i den forbindelse minne om at det kan oppstå avfall både i form av avleiringer i rør og som slam og sand i tanker i forbindelse med produksjon av olje og gass, og avfall i form av nivamålere eller annet måleutstyr som tas ut av bruk og kasseres.	Det gjennomføres en studie som vil omhandle avfallshåndtering. Nevnte forhold vil inngå her.

Troms fylkeskommune

Høringskommentar	OEDs vurdering
Fylkestinget i Troms er meget positiv til at Olje- og energidepartementet nå har startet prosessen med åpning av havområdet i Barentshavet sør, vest for avgrensningslinjen, og at prosessen skal gjennomføres på så kort tid som mulig.	Kommentaren tas til orientering.
Fylkestinget i Troms er tilfreds med at åpningsprosessen med konsekvensutredning	Kommentaren tas til orientering.

gjennomføres i henhold til gjeldende bestemmelser i petroleumsloven.	
Utredningene skal gjøres på bakgrunn av et godt datagrunnlag, men fylkestinget i Troms ønsker å anmode om at Oljedirektoratet snarest bør gjennomføre innsamling av 3D-seismikk slik at man får et sikrere grunnlag for å anslå ressurspotensialet i området.	Oljedirektoratet startet prosessen med seismisk innsamling i 2011 og fortsetter arbeidet i 2012. For denne initielle kartleggingen av store områder vil 2D benyttes.
Fylkestinget i Troms vil understreke behovet for beredskap mot akutt forurensning, inkludert forhold som mørke og kulde, is/iskant, tiltak i åpne havområder, og kystnære beredskapstiltak. Fylkestinget i Troms vil spesielt fremheve behovet for å utvikle og benytte gode strømmodelleringer. Disse vil vise hvordan strømsystemene i Barentshavet fungerer, som igjen kan bidra til gode forebyggende tiltak (utvikle gode beredskapsløsninger) hvis det skulle skje en form for utslipp.	Beredskap mot akutt forurensning, herunder de spesifikke fysiske forhold som gjelder i dette området, belyses i arbeidet. Når det gjelder strømdata arbeides det med forbedring av datagrunnlaget i andre prosesser, hvor Metrologisk institutt og Havforskningsinstituttet er sentrale. Datagrunnlaget og strømmodeller videreutvikles kontinuerlig, og enda bedre modeller enn dagens forventes å være på plass når eventuelt konkrete beredskapsplaner skal etableres.
Fylkestinget i Troms setter pris på at departementet legger mye vekt på å utrede muligheten for negative konsekvenser for miljø, næring og samfunn, men ønsker å bemerke viktigheten av en grundig analyse av positive konsekvenser av petroleums-virksomheten, med særlig fokus på lokale og regionale ringvirkninger. Det er i denne sammenheng viktig å relatere slike ringvirkningsanalyser til de ulike utviklingsscenariene slik at man får en god beskrivelse av hvordan ringvirkningene vil arte seg i de ulike utviklingsscenariene.	Intensjonen er å få frem et objektivt og balansert beslutningsgrunnlag, hvor både positive og negative virkninger fremkommer.
Troms fylkesting vil også påpeke at det per i dag mangler mye grunnleggende kunnskap for å kunne utrede miljøkonsekvensene innenfor grunnlinjen. Dette er et viktig forhold for at konsekvensutredningen for miljø har troverdighet. Troms fylkesting ber også om at programmet for konsekvensutredningen ivaretar behovet for styrking av landsdelens egne FoU-institusjoner og kompetansemiljø med hensyn til kartlegging av status og oppfølging av mulige endringer i miljøet i kystsonen innenfor grunnlinjen og for den eksisterende fiskeri- og havbruksnæringen i landsdelen.	Konsekvensvurderinger vil gjøres for influensområder som etableres for aktivitets-scenariene. For enkelte punkter kan dette også omfatte deler av kystsonen. Behov for styrking av kompetansemiljø regionalt vurderes å ligge utenfor mandatet for KUen.

WWF, Naturvernforbundet, Greenpeace, Sabima, Natur og Ungdom, og Bellona

WWF m.fl. har kommentarer om kunnskapsgrunnlaget som er adressert i den generelle delen av dette dokumentet.

De gir videre følgende uttalelse:

"WWF-Norge, Naturvernforbundet, Greenpeace, SABIMA, Natur og Ungdom og Bellona vil videre advare på det sterkeste mot å åpne for oljevirksomhet i havomradet vest for avgrensningslinjen i Barentshavet sør. Vi ser ikke hvordan petroleumsindustri skal kunne etableres uten at det medfører en stor konflikt med naturmangfoldet og en betydelig risiko for områdene med tanke på akutt forurensning. Videre ønsker vi å påpeke at økt petroleumsaktivitet ikke er forenelig med Norges internasjonale- og nasjonale klimaforpliktelser."

Andre spesifikke kommentarene er behandlet nedenfor (disse er noe kortet ned):

Høringskommentar	OEDs vurdering
Scenariene må inkludere vurderinger av utslipp ved ulike volumer. Dette er særlig viktig i forbindelse med akutt forurensing hvor også worst-case-scenario må vurderes i fra et miljø og samfunnsmessig perspektiv på en fullstendig mate. Hvis ikke slike faktorer inkluderes i en scenarioanalyse, vil konsekvensutredningen ha liten reell verdi. Forslaget til program sier ikke nok om hva effekten av en blow out vil være helt sør i området som konsekvensutredningen skal omhandle. Omradet på sydspissen av sydenden i det aktuelle området er kystnært og et utslipp her vil kunne få konsekvenser for både norsk og russisk område. Det må derfor gjennomføres en scenarioanalyse sør i det aktuelle området. Det må også gjennomføres en scenarioanalyse som inkluderer muligheten for ekstrem isutbredelse, for å belyse mulige konsekvenser under slike forutsetninger.	Scenarier for akuttutslipp er etablert i samarbeid med relevante direktorater og tilsyn. Punkter for utslipp er primært etablert for å være i samsvar med forventningen om funn av petroleum, sekundært for å fange opp spesielle miljøutfordringer. Det er således etablert utslippspunkt også kystnært. Det henvises for øvrig til innledningen av dette dokumentet for en omtale av grunnlaget for scenariene.
Organisasjonene bak høringen mener det ikke er tilstrekkelig å uten videre følge den klassifiseringen Klif i dag legger til grunn for regulære utslipp, og ber om at det utredes hvorvidt dagens klassifisering av kjemikalier er overførbar for det det aktuelle omradet i Barentshavet. Denne utredningen mener vi er helt nødvendig, da Barentshavet har andre naturgitte forhold enn for eksempel Nordsjøen og Norskehavet. Av en slik utredning må det komme frem hvordan kjemikaliene som i dag er klassifisert som grønn og gul påvirker økosystemet i Barentshavet, slik at man kan vurdere hvorvidt dagens *gjeldende rammebetingelser*, altså de standardiserte kravene, kan være gjeldende også for det aktuelle området.	Klif, som rette myndighet for kravsetting til petroleumsaktiviteter, er fagmyndighet for de systemer for vurdering og klassifisering av kjemikalier som gjelder på norsk sokkel. Dersom fagmyndigheten mener det er faglige grunner til å differensiere dagens system mellom ulike havområder, eller deler av disse, vil dette skje uavhengig av en åpningsprosess. Slike forhold er relevante for forvaltning av pågående virksomhet i områder som er åpnet og vurderes ikke som et tema for KUen.
FNs klimapanel har slatt fast at utslippene av klimagasser må reduseres med opp mot 85	I en KU som del av en åpningsprosess vil faktagrunnlag legges frem, herunder

prosent innen 2050 og 40 prosent innen 2020 for å unngå en temperaturøkning på mer enn 2 ˚C (IPCC AR4, gjengitt etter FCCC/TP/2007/1). Dette må bety at vi ikke kan tilrettelegge for økt klimaforurensing fra olje- og gassinstallasjoner i nye havområder. Organisasjonene bak denne høringen mener derfor det er å gå i feil retning å åpne områdene i det tidligere omstridte omradet vest for avgrensningslinjen i Barentshavet for oljevirksomhet. Dette underbygges av studien gjort av Meinshausen (2009) som viser at ¾ av all oljen og gassen vi har *funnet* i verden i dag, må bli liggende om vi skal nå 2 graders målet. Å lete etter *mer* petroleum er med andre ord ikke sammenfallende med de store utslippsreduksjonene vi må gjennomføre i den kommende tiden. Gjennom klimaforliket har Norge forpliktet seg til å redusere utslippene sine med 20 prosent innen 2020, hvorav 2/3 av kuttene skal skje hjemme. Vi mener det er essensielt at en konsekvensutredning ikke starter før den ventede klimameldingen legges frem.	utslippsprognoser. Samtidig adresseres mulige løsninger for å redusere utslipp på nasjonalt nivå, herunder elkraftforsyning til petroleumsvirksomheten. Det vises for øvrig til innledningen av dette dokumentet for en redegjørelse av forholdet til klimaforpliktelsene.
I tillegg til de utredningsplanene som foreligger forventer organisasjonene bak denne høringen at det blir gjort følgeforskning på konsekvenser av seismikkskytingen som allerede har blitt gjennomført i det aktuelle området. Havressurslovens § 24 slår fast at *"Det er forbode å hindre eller øydeleggje høvet til hausting med skyting, støy eller anna utilbørleg framferd."* Seismisk aktivitet har gjennom nyere forskning vist seg å kunne ha en negativ påvirkning på marint liv. En vurdering av konsekvensene av seismisk aktivitet i omradet bør skje etter at MAREANO-prosjektet er avsluttet og resultatene er lagt frem, da det er essensielt at all kunnskap er tilgjengelig når en slik vurdering blir foretatt.	Ny og omfattende kunnskap fra bl.a. følgeforskning i Nordland VII og Troms II i 2009 i regi av HI finner ingen resultater som tilsier langtidsvirkninger av seismisk aktivitet på miljø, og ny forskning på eventuelle konsekvenser av aktiviteten vurderes ikke som hensiktsmessig. Å avvente MAREANO synes mindre relevant i sammenhengen. I KU vil det imidlertid gjøres vurdering knyttet til seismiske undersøkelser i området generelt, med særlig fokus på forholdet til utøvelse av fisket.
Det er knyttet stor usikkerhet til bestandsnivået for marine arter i fremtidens kaldtvannsomrader. Det må i konsekvensutredningen for delelinjeområdet i Barentshavet Sør tas hensyn til at økosystemet vil bli utsatt for mer press som følge av klimaendringer framover. Dette kan gjøres blant annet ved å ta høyde for at enkelte arter i økosystemet kan utsettes for et betydelig større press enn hva naturlige svingninger og andre press faktorer tidligere har medført. Dette må blant annet gjenspeiles i miljørisikoanalysene. Muligheten for å	HI utarbeider en rapport med kunnskapsstatus for naturressurser i Barentshavet, herunder trender og bestandsutvikling.

implementere denne usikkerheten i risikoanalysen og relevant kunnskapsinnhenting må drøftes og kartlegges videre fremover.	
En betydelig mangel ved de påtenkte scenariene er at de ikke vurderer hvilke konsekvenser petroleumsvirksomhet vil ha for hav og kystmiljøet, klima og andre samfunnsmessige konsekvenser som følge av petroleumsvirksomhet i det aktuelle omradet. Det er i hovedsak på to områder scenarier kan belyse miljøkonsekvenser. I dag er det en stor usikkerhet knyttet til årsakssammenhengen mellom skadelig driftsutslipp til sjø og luft og store utslipp fra akutt forurensing. Det er betydelige kunnskapsmangler om hvilke miljøkonsekvenser slike utslipp har på kort og lang sikt. Scenariene må derfor vurdere ulike konsekvensnivåer.	Departementet er ikke kjent med koblinger i konsekvensvurderinger mellom planlagte utslipp til sjø og luft og store akuttutslipp. Både planlagte og akutte utslipp vil adresseres i KU, basert på scenariene.
Vi er bekymret for at miljørisikoanalysen, på tross av dens mangler, vil benyttes som en presis kunnskapskilde som dermed kan benyttes for a gi bastante anbefalinger. Det er i denne sammenheng både avgjørende at myndighetene kommuniserer verktøyets bruksområde og mangler, samtidig som videreutviklingen og forbedringen av miljørisikoanalysen arbeides videre med. Vi mener at videre bruk av slike miljørisikoanalyser forutsetter at kunnskapshullene og risikoanalysens bruksområde spesifiseres tydelig i fremtidige presentasjoner av det faglige beslutningsgrunnlaget til delelinjeområdet i Barentshavet Sør. Miljørisikoanalysen slik den foreligger i dag kan ikke med sikkerhet estimere en tallfestet absolutt risiko som følge av et uhellsutslipp. Vi mener det er nødvendig at risikoanalysen kommuniserer sin usikkerhet på en klar og etterprøvbar måte. Dette må innebære at den statistiske usikkerheten blir presentert, gjennom for eksempel S-kurver. En risikoanalyse bygget på et ikke-komplett kunnskapsgrunnlag kan imidlertid være et nyttig verktøy for å gi indikasjoner på differensiert risiko mellom de ulike punktene, altså en rangering av risiko for ulike uhellsscenarier. Vi ønsker å poengtere at en slik analyse dermed ikke vurderer de faktiske risiki, fortrinnsvis hva angår å belyse konsekvenssiden, hvilket betyr at analysen ikke er holdbar i henhold til sitt	Kommunikasjon av risiko er utfordrende, og departementet vil forsøke å bedre dette både gjennom egne presentasjoner og grunnlagsstudier. Departementet er tilsvarende enig i at det er viktig å få frem usikkerhet i de analyser som gjennomføres, og vil tilstrebe at dette fremkommer og vektlegges i vurderingene.

utgangspunkt. Dette synet støttes også av Havforskningsinstituttet (HI 2010). Vi er enig i de refererte standpunktene til Klif og Havforskningsinstituttet. Direktoratet for naturforvaltning har uttrykt en klar bekymring for bruk av kvantitative miljørisikoanalyser for blant annet ikke-pelagiske sjøfugler og andre enkeltarter og naturtyper i strandsonen.	
Utredningen må for øvrig også få fram konkret hvilke fuglebestander som finnes i omradet i hele eller deler av året, og hvilke konsekvenser akuttutslipp kan ha for hver enkelt av artene. Flere av dem kan være viktige ansvarsarter for Norge, og flere kan ha svært negativ bestandstrend fra før.	Departementet benytter et mest mulig oppdatert kunnskapsgrunnlag som basis for de miljørisikoanalyser som gjennomføres. En studie utarbeides av NINA for å gi et best mulig oppdatert grunnlag.
Forslaget til konsekvensutredning, når det gjelder akutt forurensing, er tenkt å ikke vurdere forskjellige scenarier for volumet av akutt forurensing. Vi mener det er essensielt at det utredes scenarier som inkluderer spenn fra utslipp med lavt volum til såkalt worst-case scenario, hvor estimert utslipp er større en hva historisk datagrunnlag tilsier. I utslippsscenariene må det tas høyde for en større utblåsning fra brønn der det må bores avlastningsbrønner for a stanse brønnstrømmen. Selv om det er antatt at reservoar i havområdet har lavt trykk, er dette umulig å fastslå før man har gjennomført leteboring og brønntester.	De utslippsscenarier som modelleres er basert på et mest mulig oppdatert kunnskapsgrunnlag relatert til geologi og trykkforhold i området. Det modelleres for en rekke utslippsscenarier som alle representerer utblåsninger. At det er usikkerhet knyttet til dette er riktig, og som kommentert av WWF m.fl. er det viktig at slik usikkerhet beskrives.
De kystnære områdene som skal utredes er klassifisert som sårbare og verdifulle. Kartlegging av havområdets og strandsonens miljøverdier, samt utredning om utfordringer knyttet til en beredskapsoperasjon må undersøkes grundig gjennom utredningsarbeidet.	Departementet vil presisere at det kystnære området som er klassifisert som SVO går inn til grunnlinjen og omfatter ikke strandsonen. Kartlegging av strandsonen langs norskekysten, inkludert Øst-Finnmark, er gjennomført tidligere, og det finnes datasett på dette. Kystnær beredskap vil inngå som et tema i utredningen, likeledes miljørisiko i forhold til strandmiljø.
Arbeidet med miljørisikoanalysen må både innebære kunnskapsinnhenting om egenskaper ved havområdet og videreutvikling av risikoanalysen som verktøy. Konsekvensutredningen for delelinjeområdet i Barentshavet Sør må derfor innebære videre kunnskapsinnhentingen om romlig variasjon i overlevelse fra yngel til voksen fisk. I kunnskapsgrunnlaget til forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten ble det blant annet påpekt at: ≪*Det er viktig å videreutvikle metodikk for å beregne tap på*	Departementet er enig i at forbedrede metoder og økt kunnskap omkring overlevelse av fiskelarver til voksen fisk er viktig. Dette gjelder imidlertid generelt og ikke spesielt for pågående prosess. Slik metodeutvikling vil ikke være en del av konsekvensutredningen.

årsklasserekruttering av fisk som på en biologisk forsvarlig måte håndterer en romlig variasjon i overlevelse fra yngel til voksen fisk≫ (von Quillfeldt, C.H (red.) 2010: 13).	
Kunnskapsmangel knyttet til eventuelle langtidseffekter må det også tas høyde for i miljørisikoanalysene som utarbeides i den kommende konsekvensutredningen.	I forbindelse med vurdering av akutte utslipp er fokus på de akutte virkningene av dette. I den metodikken som normalt legges til grunn for miljørisiko benyttes kunnskap om restitusjonstid (for eksempel for strandmiljø). I et slikt bilde ligger også innbakt kunnskap om langtidsvirkninger. For fisk bygger metodikken, som påpekt, på de akutte virkningene. Kunnskap om eventuelle langtidsvirkninger forventes å forbedres gjennom den miljøoppfølging som gjøres i Mexicogolfen, gitt at langtidsvirkninger er relevante og kan måles.
I forslaget til program for konsekvensutredning blir trusselen for isfylte farvann anerkjent og at det kan forekomme is nordøst i områdene i enkelte år og måneder. Istrusselen trenger åpenbart større oppmerksomhet i konsekvensutredningen. Nødvendigheten for mer kunnskap for å bedre oljevernberedskapen i arktiske områder er tydelig. Til tross for mange initiativ fra forskning og industri, er per i dag ingen effektiv måte a rydde opp olje i isfylte farvann.	Relevante aspekter relatert til is og oljevernberedskap, muligheter og begrensninger, vil adresseres i KU.
Forslaget til program erkjenner at enkelte værmessige forhold skiller Barentshavet fra andre norske havområder og beskriver flere utfordrende værforhold. Dette være seg lave temperaturer, ising, tåke, plutselige værforandringer samt polare lavtrykk og arktiske fronter som kan ha betydelig påvirkning på lokale vind- og bølgeforhold. Forslaget til program medgir også at slikt ekstremvær kan oppstå hurtig og er vanskelig å varsle. Dette gjør det nødvendig å ha en grundig utredning om oljevernberedskapen når slike ekstreme værforhold oppstår. I tillegg er det nødvendig at konsekvensutredningen setter problematikk rundt bølgehøyde i tillegg til isingsproblematikk på utredningsagendaen. Før vi har større kunnskap om hvor stor bølgehøyde og lave temperaturer oljevernberedskapen kan håndtere, mener vi omradet ikke kan åpnes for petroleumsvirksomhet.	Problemstillinger knyttet til bølgehøyde og ising vil inngå blant annet som en del av vurderingene knyttet til oljevernberedskap.
Vi mener utredningsarbeidet må innhente mer kunnskap om konsekvensene av oljeforurensning i arktiske havområder på lang sikt. Blant annet viser forskning ved Havforskningsinstituttet at	KU vil baseres på mest mulig oppdatert kunnskap omkring mulige virkninger av oljeforurensning. Det planlegges ikke igangsatt forskningsrelaterte studier som en del av KU-prosessen.

dyreplankton er særlig resistente for oljeforurensning og dermed kan transportere oljeforurensning oppover i næringskjeden (B. H. Hansen, D. Altin, S. H. Vang, T. Nordtug, and A. J. Olsen 2008 og B. H. Hansen, T. Nordtug, D. Altin, A. Booth, K. M. Hessen, and A. J. Olsen 2009). Denne problematikken blir forsterket i arktiske områder hvor artene har en større andel fettinnhold, som gjør at giftstoffer lagres lengre og transporteres i større grad videre i næringskjeden. Kortere næringskjeder i arktiske områder gjør at økosystemet også er mer sårbart enn økosystem som ligger nærmere. Færre ledd i næringskjeden gjør at økosystemet er mer sårbar for påvirkning som gir negative effekter for nøkkelarter.	
Det er åpenbare interessekonflikter mellom petroleum og fiskeri. Det foreligger allerede kunnskap om hvordan petroleumsvirksomhet kan påvirke fiskeriinteressene i Barentshavet. I to arbeidsgrupper satt ned av Olje- og Energidepartementet og Fiskeridepartementet ble mulighetene for sameksistens mellom fiskerinæringen og petroleumsnæringen i området fra Lofoten og Barentshavet vurdert. Her ble det pekt på store utfordringer knyttet til hvordan et oljesøl vil påvirke fiskeriressursene, samt utfordringer knyttet til arealbeslag, konsekvenser fra seismikk og konsekvenser fra utslipp av produsert vann og borekaks.	Mulige interessekonflikter mellom petroleum og fiskeri, inkludert både arealbruk og andre problemstillinger, vil adresseres i KU.
Akseptkriterier er et verktøy som brukes til å ta stilling til de identifiserte risikoene for en aktivitet. Risikobegrepet har to dimensjoner: Det uttrykker både hvor lett en hendelse relativt sett kan inntreffe (frekvens), og hvilke konsekvenser det kan føre til (alvorlighetsgrad). Vi mener at akseptkriterier også må gjelde når det gjelder påvirkningen som petroleumsvirksomhet kan påføre fiskerinæringen. Derfor må det utredes hvilke akseptkriteriene som skal benyttes og hva slags vekt fremtidige evigvarende fiskeriressurser skal ha sammenliknet med en petroleumsindustri med et tidsbegrenset perspektiv. Det er behov for en detaljert scenarioanalyse som beskriver i hvilken grad fiskeriaktivitetene i området blir påvirket og hvilke økonomiske, miljømessige og samfunnsmessige konsekvenser det vil ha. Det er også behov for en scenarier som inkluderer fremtidige analyser av fiskemigrasjon som følge av klimaendringene.	Bruk av akseptkriterier som verktøy i risikoanalyser som en del av styringen av konkret petroleumsvirksomhet. Dette er primært relatert til risiko for tap av liv og miljørisiko. For økonomisk relatert risiko benyttes gjerne andre verktøy. Økonomisk relatert risiko er underordnet sikkerhets- og miljømessig risiko ved vurdering av konkret aktivitet. I en åpningsprosess benyttes ikke akseptkriterier. Her fremskaffes beslutningsrelevant dokumentasjon som grunnlag for politiske beslutninger. Det som besluttes igangsatt er således implisitt akseptabelt, og for konkret virksomhet vil ulike vilkår stilles av myndighetene, og tiltak iverksettes av selskapene dersom risikoen finnes uakseptabel. Konsekvenser av negative virkninger på fiskeri, og tilhørende ringvirkninger av dette, vil belyses i

Dermed vil sannsynligvis fiskerivirksomheten være endret før en eventuell petroleumsvirksomhet settes i gang. Vi mener at før disse verdiene eller interessene er veid og kan vi ikke godta petroleumsaktivitet i disse områdene	KU. Muligheten til å gjøre vurderinger basert på klimarelaterte prognoser vil vurderes basert på tilgjengelig kunnskap om dette.
Vi mener utredningene har alt for snevre premisser for hvilke samfunnsmessige konsekvenser som skal vurderes, idet man tilsynelatende forutsetter konstante rammebetingelser. Det må tvert i mot her tas høyde for at eventuelle investeringer i petroleumsvirksomhet i Barentshavet sør har et forholdsvis langsiktig perspektiv. Utredningen av samfunnsmessige konsekvenser må derfor legge til grunn flere fremtidsscenarier. Ikke minst må samfunnsvirkningene sees i lys av en fornybar fremtid, der etterspørselen etter petroleumsprodukter og tilhørende teknologi må forventes a være sterkt fallende allerede i perioden før eventuell utvinning kan være i gang, og i hvert fall innen utvinningen er gjennomført. Videre kan karbonprising ha en helt annen karakter 15-20 år inn i fremtiden enn i dag. Analysen må blant annet vurdere finansielle risiko for operatører og staten, samt for næringsliv og sysselsetting lokalt, regionalt og nasjonalt. Slik utredningsprogrammet nå er stilt opp, tenker man seg tilsynelatende at dette utelukkende kan medføre ≪inntekter til staten≫. Utredningen bør imidlertid også undersøke under hvilke betingelser petroleumsvirksomhet i området kan bli en *utgift* for staten, samt en satsning som *låser* statens kapital og norsk kompetanse. Videre er våre overordnede vurderinger at forslaget til utredning av samfunnsmessige konsekvenser ikke tar inn alle relevante betraktninger som kan belyse konsekvensene ved å utvikle petroleumsvirksomhet i det foreslåtte omradet. Vi ønsker følgelig at samfunnsmessige konsekvenser, i tillegg til hva som er foreslått, inkluderer følgende: 1. At den samfunnsmessige konsekvensen skal (1) estimeres og (2) verdi vurderes under kap. 3.2.1., 3.2.2. og 3.2.3. Det vises her til arbeidet under gruppen ≪ekspertutvalg for økosystemtjenester≫ i Miljøverndepartementet. 2. At de samfunnsmessige konsekvensene skal (1) estimeres og (2) verdi vurderes under kap. 3.2.4. og at det utarbeides flere scenarier for tilfeller av akutt forurensing, inkludert et såkalt	Analysene gjøres for de scenarier som vurderes som mest riktige av de relevante fagetater. I hovedsak vil ressursanslag og produksjonsprofiler være styrende for inntektspotensialet. Naturligvis kan en rekke parametre endres i fremtiden, og analysen vil ikke dekke alle eventualiteter. Forutsetninger som legges til grunn for analysene vil tilsvare forutsetninger som normalt anvendes av staten. Samfunnsmessige (økonomiske) virkninger av planlagte utslipp til sjø og luft vil ikke utredes. Som påpekt er tilsvarende problemstillinger tidligere forsøkt kvantifisert i en økosystemsammenheng, og resultatene herfra anga svært lite omfang av konsekvenser. Unntaket er konsekvenser relatert til mulig bruk av elkraft fra land, som kan ha flere typer av samfunnsrelaterte konsekvenser. Dette vil adresseres. Samfunnsmessige konsekvenser av akuttutslipp til sjø vil utredes i KU. Herunder vil samfunns- og næringsmessige ringvirkninger adresseres. Det er en målsetting å klargjøre positive og negative virkninger for samfunnet, både lokalt, regionalt og nasjonalt.

≪worst-case scenario≫. I dette tilfellet må konsekvenser dekke direkte tap og langsiktige tap og relevante ringvirkninger. Det vises her til arbeidet under gruppen ≪ekspertutvalg for økosystemtjenester≫ i Miljøverndepartementet. 3. At det gjøres en totalvurdering av alternative investeringer og deres samfunnsmessige konsekvenser. Det er omtalt i dokumentet at det skal utarbeides et såkalt ≪null scenario≫. Det er ønskelig at det også utarbeides et scenario som ser på alternative investeringsmuligheter, f.eks. knyttet til fornybar energi og deres samfunnsmessige konsekvenser, inkludert miljø og klima påvirkning, sysselsetting og langsiktige verdiskapingspotensial. Regionale ringvirkninger Hvilken vekt har oppbygging av industrisamfunn rundt en petroleumsnæring som vil vare noen tiår mot nedbygging av gamle samfunnsstrukturer knyttet til de fornybare ressursene? Studier av potensielle samfunnsmessige virkninger for regionen må se på ringvirkninger ned på kommunenivå. For å få et godt nok beslutningsgrunnlag bør innbyggerne i regionen få vite hva petroleumsvirksomhet kan føre til der de bor. Det bør derfor ses på ringvirkninger og sosiale og samfunnsmessige effekter – både positive og negative – i den enkelte kommune. En slik utredning må bygge på de rent faktiske forhold og strukturer i den enkelte kommune, både mht infrastruktur, geografiske forhold, eksisterende næringsliv og næringsstruktur.	
Områdene i Barentshavet sør er et viktig gyteområde for en rekke fiskearter, som kan få sin viktige gytevandring endret hvis seismisk aktivitet tillates i sårbare tidsperioder. Konsekvensutredningen må ta høyde for arters gytevandring og gyteområder, og stille krav til petroleumsnæringen om at en eventuell seismikkaktivitet må skje utenom disse tidsperiodene og områdene. Det må også dokumenteres i hvilket omfang og distanse fisk og andre marine organismer blir berørt av seismikk. Det må videre gjøres en risikovurdering med utgangspunkt i denne dokumentasjonen.	Ordninger med tidsbegrensninger for seismikkinnsamling i områder og perioder med gytevandring har lang tradisjon på norsk sokkel. Behovet for slike vilkår vil vurderes. Det er tidligere gjort undersøkelser for å studere distanse for "skremming" av fisk i forbindelse med seismisk innsamling. Det finnes en god del kunnskap på området, selv om det ikke finnes en omforent enighet om en bestemt avstand.
Konsekvensutredningen må ta høyde for dødeligheten av fiskeegg og yngel og gjøre et anslag på hvor store deler av ulike kommersielle	Dødelighet på fiskeegg og -larver er tidligere grundig studert. Det er avklart at området hvor dødelig effekt kan oppstå er avgrenset til noen få

og ikke-kommersielle fiskebestander som kan bli berørt av seismisk aktivitet. Konsekvensutredningen må vurdere i hvilken grad de marine artenes naturlige atferd vil bli påvirket, med tanke på kommunikasjon og jakt.	meter fra luftkanonene. I sum utgjør dette et begrenset areal, og målbare konsekvenser på bestandsnivå er ikke forventet. Eventuell påvirkning på dyrs adferd vil vurderes.
Vi mener at all seismisk aktivitet i det aktuelle området skal opphøre før kunnskap om konsekvenser av seismikkinnsamling er ferdig utredet. Vi mener også at dette skal gjelde i kommende konsekvensutredninger, ved at seismikkaktivitet inkluderes under petroleumsvirksomhet i petroleumsloven, og dermed ikke kan gjennomføres før en konsekvensutredning er gjennomført. Vi krever: • At hver omsøkte seismisk undersøkelse må sendes på offentlig høring med minimum 6 ukers høringsfrist, og at det minimum skal gjennomføres en konsekvensvurdering for hver søknad. • At fiskerikyndig person som skal overvåke de seismiske undersøkelsene er utnevnt av Fiskeridirektoratet og ikke av den spesifikke seismikkaktør. • At det ikke tillates skyting av seismikk i sårbare områder eller i spesielt viktige tidsperioder, som for eksempel under fiskearters gytevandring. • At det alltid utvises en ≪føre-var-holdning≫ jf. Naturmangfoldloven § 9	Kunnskap om konsekvenser av seismikkinnsamling vurderes som god, selv om en rekke forbedringspunkter er identifisert for videre forskning. En oversiktlig oppsummering av kunnskap finnes i rapport utgitt i fellesskap av en norsk forskergruppe til OD, FDIR og SFT i 2008 (Dalen et al., 2008). I tillegg finnes senere opparbeidet kunnskap fra undersøkelser på tobis (Hassel et al., 2009) samt ved seismikkinnsamlingen utenfor Lofoten-Vesterålen (Løkkeborg et al., 2009). Klif vurderte også nødvendigheten av å regulere seismikk ut fra miljøhensyn, men konkluderte som følger i 2009: "*Vi mener at skade- og skremmeeffekten av seismisk aktivitet utenom gyteperioden ikke utgjør et miljøproblem som tilsier behov for regulering etter forurensningsloven.* *Det er bred enighet om at kommersielle fiskearter blir skremt av seismikkstøyen og svømmer unna. Dette er en ulempe for fiskerinæringen, men ikke for miljøet.*" Det er ikke intensjonen med pågående KU prosess å revidere gjeldenede regelverk og prosesser knyttet til forvaltning av seismikkinnsamling. Innspillene tas til orientering.
Vi mener at konsekvensutredningen er nødt til også å inkludere kunnskap fra ulike arktisk aktører, slik som Arktisk Råd. I Arktisk Råd sin olje-og gass rapport fra 2007, anerkjenner Rådet hvordan Arktis er særlig spesielt sårbare for oljesøl og har liten kapasitet for naturlig "recovery"/balansegjennomretting. I følge rapporten vil det også under store deler av året og under mange forhold, være en svekket responsmulighet og begrensede metoder og teknologi til å handtere et oljesøl, særlig i møte med utfordringene knyttet til oljesøl i isfylte farvann.	Tilgjengelig kunnskap vil benyttes fra alle relevante kilder. Oljevern vil belyses i KU, herunder også utfordringer knyttet til oljevern i isfylte farvann.

Zero

Zero har utdypet sine høringskommentarer i sitt brev og oppsummert er kommentarene som følger:

Høringskommentar	OEDs vurdering
Vurdere konsekvensene av åpning av området for petroleumsaktivitet opp mot togradersmålet	Det vises til innledningen på dokumentet med vurdering av forholdet til klimaforpliktelsene.
Vurdere konsekvensene av åpning opp mot Norges nasjonale og globale utslippsforpliktelser	For de scenariene som legges til grunn for konsekvensutredningen vil det etableres utslippsprognoser. Disse vil presenteres sammen med nasjonale prognoser. Prognosene som legges til grunn for scenariene etableres basert på et gjennomsnitt for sokkelen, inkludert felt med kraft fra land. Elkraft fra land vil i tillegg utredes med hensyn på krafttilgjengelighet osv. i området.
Utrede mulige utslippsreduserende tiltak ved mulig petroleumsaktivitet i området.	For eventuell konkret fremtidig aktivitet vil utslippskrav stilles som en del av en PUD-behandling, og ulike utslippsreduserende tiltak vil normalt utredes som en del av grunnlaget for PUD. For åpningsarbeidet legges til grunn prognoser med gjennomsnittstall, men hvor relevante tiltak vil adresseres.